PRZESTROGI DO SVMNIENIA NALEZACE

Od iednego Miłośniká Oyczyzny wydáne/
Dla informáciey potrzebney
PP. Kátholikom ná
Elekcyą zgromádzonym/ y drugim kto-
rzy *liberam vocem* máią/ ná Trybunałách
Seymikách/ y Seymách.

Zá Pozwoleniem Vrzędu Duchownego

Roku Páńskiego 1632.

PIERWSZA PRZESTROGA

NIe godzi się Pánom świeckim/ áni ná Seymách/ áni Seymikách/ áni ná Trybunałách/ áni ná inszych mieyscách y okázyách/ sądzić osob duchownych. K temu nie godzi się żadney Rzeczypospolitey świeckiey/ choć w sobie máiącey Arcybiskupy y Biskupy/ stánowić żadnych praw/ ordináciy/ Constituciy/ y vstaw tym podobnych/ ná osoby duchowne/ iáko są Biskupi/ Práłaći/ Kánonicy/ Plebani/ Zakonnicy y Zakonniczki &c. A kto tákie rzeczy stánowi/ śmiertelnie grzeszy/ y w klątwę Kośćielną wpada (bo Kośćioł nie wyklina iedno o grzechy śmiertelne/ y to nie o káżde/ ále o znáczne y bárzo grube) od ktorey klątwy nie może być rozgrzeszony od swego Plebaná/ áni od Zakonniká żadnego/ chybá ieśliby miał ná to pozwolenie wyráźne od Stolice Apostolskiey/ ábo od kogo inszego/ ná to moc od niey máiącego.

Ná pokazánie tey prawdy/ nie trzebá wielu dyskursow. Bo naprzod in Bulla Cœnæ Domini wyráźnie iest wydána klątwá ná tákie temi słowy num: 14 & 15 Etiamsi fuerint Præsidentes Cancellariarum, Consiliorum, Parlamentorū: Cancellarii, Vicecancellarii, Consiliarii ordinarii, vel extraordinarii, quorumcunq; Principum Secularium: etiamsi Imperiali, Regali, Ducali, vel aliâ quacunq; præfulgeant dignitate, aut Archiepiscopi,

Episcopi, Abbates, Commẽdetarii seu Vicarii fuerint: Excommunicamus & anathematizamus omnes & singulos, qui per se, vel alios, auctoritate propria, personas Ecclesiasticas, Capitula, conuentus, Collegia Ecclesiarum quarumcunq; coram se, ad suum Tribunal, Audientiam, Cancellariam, Consilium, vel Parlamentum, præter Iuris Canonici dispositionem, trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant, *directè vel indirectè*, quouis quæsito colore, Nec non, qui Statuta, Ordinationes, Constitutiones, Pragmaticas, seu quæuis alia Decreta, in genere vel in specie, ex quauis causa, & quouis quæsito colore, ac etiam prætextu cuiusuis consuetudinis aut priuilegij: vel alias, *quomodolibet* fecerint, ordinauerint, & publicauerint, vel *factis vel ordinatis vsi fuerint* (to trzebá dobrze vwáżyć tym co chc nic nie stánowią/ iednák wykonywáią Konstitucye tákie od drugich postánowione) vnde libertas Ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut alias *quouis modo restringitur:* seu Nostris, & dictæ Sedis ac *quarumcunq; Ecclesiarum* iuribus, *quomodolibet directè vel indirectè, tacitè vel expreßè præiudicatur &c:*

Przyczyná czemu świeccy nie mogą áni sądźić osob duchownych/ áni żadney Konstituciey ábo práwá ná nie stánowić/ áni ná dobrá ich/ iest tá/ że są y osoby y dobrá duchowne iure diuino, & Ecclesiastico, & Cæsareo, wyięte z mocy y iurisdikciey osob y vrzędow świeckich: iáko tego vczą Concilia generalia, y sacri Canones, y práwo Cesárskie / y Doctores Theologiæ & Iuris Canonici. Czytay o tym práwá Kościelne in Decretali. Ecclesia S. Mariæ. de constitutionibus. & Bonifacij 8 de immunit. Eccl. §. 1. & quanquam de censibus approbata in Concil: Lateran. sess. 10 & Trid: loc. infra cit. & in can.

Benè

Bene quidem. dist. 96. Poniewasz tedy prawo żadne nie może być ważne áni stánowione od tego ktory ná to nie ma mocy/ ábo iurisdikciey/ nie máiąc iey świeccy ná duchowne/ żadnego ná nie práwá stánowić nie mogą/ y ieśli co postánowią/ nic nie waży/ y stánowiąc y wykonywáiąc ćieżko grzeszą/ iáko śie pokazálo. ex Bulla Cœnæ Domini.

Przeto Concilium Tridentinum sess. 25 cap. vlt. ták mowi S. Synodus Seculares Principes officij sui admonendos esse censuit, nec permissuros vt officiales aut inferiores magistratus, Ecclesiæ & personarum Ecclesiasticarũ immunitatem *Dei Ordinatione*, & Canonicis Sanctionibus constitutam, aliquo cupiditatis studio, seu inconsideratione aliqua violent. &c. Item Concilium Coloniense par: 9. c. 20. Immunitas Ecclesiastica vetustissima res est, iure pariter *Diuino & humano* introducta, quæ in duobus potissimum sita est. Primum, vt Clerici eorumq; possessiones, & bona vectigalibus, & tributis, alijsq; muneribus latis libera sint &c. Toż dawnieysze Concilia twierdzą. Lateranense sub Alexandro & Innocentio Tertio cap. 19 & 46. Moguntinum primum c. 6. & secundum c. 76. y wiele inszych. Ale nie wádzi vważyć co sub Innoc. 3. Cõciliũ Laterańskie c. 44. mowi Cũ laicis quamuis religiosis disponẽdi de rebus Ecclesiasticis, nulla sit attributa potestas, quos obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi, dolemus sic in quibusdã ex illis refrigescere charitatem, quod immunitatem Ecclesiasticæ libertatis, quam ne dum sancti Patres, sed etiam Principes seculares, multis Priuilegijs munierunt non formidant suis Constitutionibus, vel potius confictionibus impugnare, non solum de feudorum alienatione, & aliarũ possessionũ Ecclesiasticarũ, & *vsurpatione iurisdictionum &c.* A że ták iest iáko mowi Koncilium o

świeckich Monárchách/ rzecz pewna. O Konstántynie Wielkim pierwszym Cesárzu Chrześciáńskim ták pisze Nicephorus lib. 7 Hist: Eccl. c. 46. Clericos omnes Constitutione latâ, immunes liberosq; esse permisit, iudiciumq; & iurisdictionem in eos Episcopis mandauit, & quod Episcopi iudicassent, id robur & authoritatem sententiæ omnem, habere debere decreuit. Syn iego Constántinus secundus in Cod: l. 2. de Episcopis & Clericis nie tylko pokázuie być wyięte osoby duchowne z mocy y władzy vrzędu świeckiego/ ále y dobrá ich / y rzeczy kupnem nábyte/ y czeládzi ich toż pozwala/ Coniugibus, liberis, & ministerijs, id est maribus pariter ac fæminis, eorũq; filijs & filiabus, & hominibus, etiam eorundem qui operam in mercimonijs habent. Id quod Diui Principis genitoris mei statuta, multimodâ obseruatione cauerunt. Potym Constánci⁹/ Constáns/ apud Soz. lib. 3. c. 16. Auxêre, quæ alij fecerunt Imperatores Clericis, filijs eorum, & familiæ, eximios honores & immunitatem quoq; tribuerunt. Toż pisze lib: 6 cap: 3. o Jowinianie Cesárzu. Toż potwierdzáią Wálentinianus y Márcyanus Cesárze C. de sacros. Eccl. l. 12 y tenże Márcyanus/ l. 14. C. de Episc: audien: Quicunq; inquit voluerit aliquem Clericum lite pulsare, apud Archiepiscopum causam dicat. Tákże Wálentinianus / Theodozyus y Arkádius Cesárze/ caus. 11. q. 1. c. 5. Continuatâ lege sancimus, vt nullus Episcoporum, vel eorum qui in Ecclesiæ necessitatibus seruiunt, ad iudicia siue ordinariorum siue extraordinariorum iudicum protrahatur. Habent enim illi suos iudices, nec quicquam in his, publicis est commune cum legibus. Tenże Theodozyus y Wálentinianus l. vlt C. Theodos. de Episc. & Cler: Fas inquiunt non est, vt diuini muneris ministri, temporalium po

testatum-

testatum subdantur arbitrio. Iustinian Cesarz in Auth. Causa, quæ fit cum Monacho C. de Episc: & Cler. powiedźiawszy że spráwy osob duchownych máią być odpráwowáne przed Biskupámi álbo Opátámi/ przydáie: Ciuilis iudex, qui de his causis sententiam proferre præsumpserit ab administratione depulsus, *tanquam Diuinitati contumeliam faciens*, pœna decem librarum auri cum officio mulctabitur. Tenże l. p. Sancimus. C. de Sacros. Ecclesijs, mowiąc o rzeczách Kośćiołom dárowánych/ ne possint alienari, przydáie. Quia ea, quæ diuini iuris sunt, humanis nexibus non illigari sanxerunt. Tenże Iustinian in Const: 123. si Ecclesiasticum negocium sit, nullam communionem habeant Ciuiles Magistratus, cum ea disceptatione, sed Religiosissimi Episcopi, secundum sacros Canones negocio finem imponunto; siue controuersia sit de iure Ecclesiastico, *siue de quibuslibet alijs rebus*. Si quis reclamet, causa ad Archiepiscopum & Patriarcham defertor, & ille secundum Canones & leges finem adhibeto. A dáiąc przyczynę/ czemu duchowni máią być wolni od sądow y Constituciy świeckich osob/ ták mowi l. Sancimus 2. C. de sacros. Eccl. Cur enim non facimus discrimen inter res diuinas & humanas? Et cur non competens prærogatiua cælesti fauori conseruetur? A ponieważ Iulianus Apostatá wielki nieprzyiaćiel Kośćiołá Bożego/ od ktorego do Pogáńskiego báłwochwálstwá śie vdał/ iáko świadczy Sozom. lib. 5. c. 5. Clericos denuo curijs addidit, & leges eorum causá latas abrogauit, dwá dawnieyśi niż Iustinian Cesárze/ Leo y Antemius l. 15. C. de Sacrosan: Eccles.

przy-

przywróciwszy práwá/ ktore duchowni przedtym mieli/ y ná osoby ich y ná insze rzeczy/ názywáią przećiwne Duchownym/ Julianowe státutá/ tyrannica, sacrilega, impia, y dáią te przyczyne: quia facta fuerunt contra ipsum Deũ. Tákże y Federycus Cesarz/ auth. statuimus. C. de Episc. & Cler: statuimus, vt nullus Ecclesiasticam personam in criminali quæstione vel ciuili trahere ad iudicium seculare præsumat, contra Constitutiones Imperiales & Canonicas sanctiones. Quod si actor fecerit, a suo iure cadat, iudicatum non teneat, & Iudex ex tunc potestate iudicandi priuetur. Et auth: Cassa de sacros. Eccl. Cassa & irrita esse denunciari præcipimus omnia statuta & consuetudines contra libertates Ecclesiæ, earumq; personas, inductas aduersus canonicas vel imperiales sanctiones: & ea de capitularibus penitus aboleri mandat noua Constitutio & de cetero similia attentata ipso iure nulla esse decernit. Sed si per annum huiusmodi nouellæ constitutionis aliqui inuenti fuerint contemptores, bona eorum per totum nostrum imperium, impunè ab omnibus occupentur.

Dla tych prerogátyw duchownego stanu/ pobożni Krolowie nie śmieli ná osoby duchowne się targáć/ choć w excessách wielkich nálezione. Kiedy ieden káplan w Angliey przećiwko Henrykowi siodmemu Krolowi krolestwo zbuntował/ ták że wiele tysiecy ludzi ná woynie domowey/ przezeń wzbudzoney legło/ Krol Henryk vspokoiwszy krolestwo/ y te ktorzy nań powstáli byli skáráwszy/ onego iednák káplaná co był przyczyną wszytkiego złego/ odesłał do duchownego sądu. iáko pisze Kárdynał Polus lib. 3. de vnit. Eccl: Tákże kiedy Roku 1520 przećiwko Károlowi piątemu / Krolowi Hiszpáńskiemu / y iego

Mátce

Mátce Joánnie/niektorzy Rokoß podnieśli/ do kto. e o sie też y niektorzy Duchowni byli przymießáli wyć ął Karolus edykt ná te swowolniki w miásteczku Bormes/ roskázuiąc vrzędom/ żeby ie karáli/ duchownych iednák zákazał tykáć ále żeby ie do sadu duchowne° odesláli. iáko świádczy Molina lib. 4. c. 11. num: 58 de Hisp: Primog: Jáko tedy dáleko więcey w rzeczách tych/ ktore nie sa złe/ ále indifferentes, nie máia Pánowie świeccy ná duchowne powstawáć/ y ná nie artykuły po Seymách y seymikách rozpisowáć/ y onych spráwy y postępki reformowáć. Nie świeckich to rzecz. Może sie tákim słußniey rzec to / co niegdy s. Ambroży epist. 32 nápisał Walentinianowi Cesárzowi wtrácáiącemu sie w rzady Koscielne. Noli grauare Imperator, vt putes te in ea quæ diuina sunt, Imperiale aliquod ius habere: Publicorum tibi mœnium ius commissum, non sacrorum A wy PP. co y do mieyskich murow práwá nie máćie/ czemu sie ná Biskupie intraty/ ná ich y drugich wßytkich duchownych dochody: następowánia z Biskupstwá nizßego ná wyżße; ná pluralitatem beneficiorum Biskupstwom vbożßym dánych: ná zábraniánie duchownym/ officia in Repub: & Cancellaria regia targáćie? Nie wáßá to rzecz. Reformuyćie pierwey swe excessy/ á drugich ieśli iákie w nich sa/ ich Przełożonym opowiedzćie/ y onych rozsadkowi zostáwćie.

B DRV-

DRVGA PRZESTROGA

NJe może być dobrym sumnieniem zniesione z Tribunałow Iudicium Compositum, y kto o to się stára/ ábo ná to pozwala/ śmiertelnie grzeszy/ y w klatwe by wpadał ten/ ktoryby to przewiodł ná Seymie/ ábo tego był przyczyną.

Dla tych przyczyn 1. Bo wydziera práwo porządnie dáne osobom Duchownym/ y od nich dawnym vżywániem vgruntowáne. A że to práwo iest rzecz wielce znáczna / y bárzo potrzebna / znáczna musi być krzywdá odeymowáć to práwo Stanowi Duchownemu. 2. Kiedy by się zniosło to Compositum iudicium, tym sámym/ byliby przymuszeni Duchowni/ stawáć przed Sędziámi Swieckimi/ y od nich sámych być sądzeni/ co iest contra immunitatē Ecclesiasticam, ktora gwałcący/ y Iurisdikcyą ná Duchowne sobie przywłaszczáiący y rozciągáiący / są od Kościołá Bożego wyklęci/ iáko się pokazáło w pierwszey przestrodze.

Záwsze w Kościele Bożym Duchowni do sądow byli wzywáni. Nescitis mowi Paweł ś. pisząc o przełożonych Kościelnych 1. Cor, 6. quoniam Angelos iudicabimus quanto magis sæcularia? Co do wszytkich Przełożonych Kościelnych należy. 1. Can: nemo cum seqq 9. q. 3. Przeto słusznie sámi Cesárzowie ták respektowáli ná żądánia y Dekretá osob Duchownych/ że práwem to wárowáli/ áby zá

rzecz

rzecz święta y poważenia godna, to miano / coby przez Kápłáńſki dekret było oſądzono. l. 1. C. Theodoſ: de Epiſc: & Cler: Owßem dáli moc práwuiącym śię/ vdáć śię do ſądu Duchownego / choćby ſtroná przećiwna temu kontrádykowáłá / y zákazáli ápelláciey od dekretu ſądow Duchownych. Arcádi⁹ y Honori⁹ l. 4. C. de Epiſ: audi. y Theodozyus apud Gratian: Can 34 11. q. 1. y Carolus Magnus Can: 36. eod. q. 1. & C. 13. ext: de Iudic. Náwet y Theodoric⁹ Gotſki Krol/ choć Ariánin/ toż poſtánowił/ ná ten czás/ kiedy miał pod ſobą wßytkę Włoſką ziemię iáko śię pokázuie ex Magno Aurelio Caſſidoro lib. 3. Epiſt: 37. w liśćie ktory imieniem tego Królá piſał/ do Piotrá Biſkupá. Dziwna rzecz/ Juſtynian Ceſarz Nouell. 123. §. omnibus świeckim zákazał litanias facere bez Duchownych/ á náśi niektorzy politycy/ chcą Duchowne z Trybunałow wyſádźić/ do ktorych/ więtßey/ rády/ pomocy/ direkcyi/ vmieiętności trzebá niż do Litánij. A tey rády/ y vmieiętnośći pewnie więcey śię naydźie w Duchowdchyn/ niż w świeckich. Nie dármo Duch ś. nas w tym vpewnia Málách. 2. w. 7. Labia Sacerdotis cuſtodient Scientiam, & Legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum eſt. Dla tego Pan Bog Deut: 17. a w 8. od ſądow świeckich odſyła ludźie do ſądu Kápłáńſkiego/ nie tylko w ſpráwách duchownych/ ále y w politycznych/ zwłaßczá kiedy ſą ſpráwy trudne do oſądzenia/ y kiedy miedzy ſędźiámi ſą

 rożne

rożne zdánia A kto by ná Kápláńskim dekrecie/ po sá-
dách polityckich wydánym nie przestał/ każe go Pan
Bog ná támtym mieyscu gárdłem karáć v 12 Qui autem
superbierit nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore mi-
nistrat Domino Deo tuo, & decreto iudicis, morietur homo ille, &
auferes malum de Israel. Bo ná ten czás godziło się Kápla-
nom ná gárdło osadźić/ y krew in pœnam peccati, per iusti-
tiam punitiuā, rozlewáć/ iáko mamy tego przykłády. Exod:
32. v 28 Num: 31. v 1. 2. Paral. 23. v 14. 3. Reg: 18. v 40.
y ná inszych mieyscach.

A nie tylko pismo Boże/ y práwá duchowne/ y da-
wne świeckie/ y násze dawne Polskie w Státućie/ do sa-
dow bráły osoby duchowne/ y onych sadom świeckie
poddawáły/ ále y sámi pogánie/ rządząc się tylko Lumine
naturæ toż mieli w zwyczáiu. Wiemy iáka byłá authoritas
v Grekow y Rzymian/ rádnych Pánow/ Consulum, & Se-
natus: á przećie w większym dáleko poszánowániu byli
ich Káplani/ bez ktorych rády co postánowić/ mieli sobie
zá piaculum, iáko świádczą sámi pisárze pogáńscy przedni:
Cicero lib: 2. & 3. de legibus & lib: de Diuin: 1. in Orat: pro domo
sua Tacitus lib. 3. 8. 11. annal: Plin: lib: 4 Ep: 31. & lib: 10. Epla: 73.
Plutarchus in Numa, Marcello, & in qq. Rom: 44. & vlt: Lam-
pridius in vita Alex: Imp: A tych ktorzy nie byli posłusznemi
tym swoim Káplanom/ zá niezbożne mieli/ y z nimi ob-
cowáć y onych do siebie przypuszczáć nie chćieli. To o
Atheńczykách pisze Plato lib: 5. de legib. prope finem. Aristopha-

nes

nes in Horis. Euripides in Oreste. Cicero lib: 3. offic: o Fránczách toż świadczy Cæsar lib: 6. de bello Gallic: o Niemcách Tacitus lib: 6. hist: siue de moribus German: o Rzymiánách / Cicero lib: 1. de diuinat. Horatius Epod: Od. 5. o Inszych narodách Plinius l. 6. hist: c. 22. & lib: 28. c. 2. Liuius lib. 4. A co więtsza dla tego nieuszánowánia swych Káplanow / składáli wielu z vrzędow / z Senatu / y z Páństwá zrzucáli / iáko pisze Cicero lib: 2. de legib: Liuius lib: 4. Plutarchus in Marcello. Valerius Max: lib: 1. c. 2. & 3. A ogułem mowiąc / znácznie to opisuie Cicero in Orat: pro domo sua; tantam Pontificum fuisse potestatem, vt omnis Reipub: dignitas, omnium Ciuitatum salus, vita, libertas, aræ, dij penates, bona, fortunæ, domicilia illorum Sapientiæ, fidei, potestatiq; commissa, creditaq; esse viderentur. Dla tego Alexánder Wielki Monárchá wziąwszy miásto Thebe wolną Sláchtę przedał / á Káplanom dał pokoy iáko pisze Ælianus lib: 13. ver. hist: c. 7.

Niech się tedy od Pogan vczą nási Politico Katholicy / iáko máią mieć w poszánowániu przełożone Kościelne y Káplany / o ktorych ták ś. Ambroży pisze apud Gratian: in c. duo. 96. dist: Aurum non tam preciosius est plumbo, quam Regiá potestate Ordo Sacerdotalis:

TRZECIA PRZESTROGA

Smiertelnie grzeszą / y w klątwę wpadáią ći / ktorzy bądź przez Constitucie / bądź inszym sposobem / ákázuią ábo przeszkadzáią / żeby kościołom / ábo klasztorom /

y inszym mieyscom/ ábo osobom duchownym/ nie zápisowano/ ábo nie dárowano/ ábo nie odkázywano w testámentách/ y tym podobnych dárowiznách/ żadnych dobr leżacych/ y ci ktorzy nie dopuszczáia osobom duchownym nábywáć przez kupno ábo commutácya támtych máietnośći/ y ći ktorzy stánowia tákie práwá/ ná duchowne/ żeby máietnośći dárowánych/ ábo zápisánych nie trzymáli/ ále ie przedáli/ y ći ktorzy zábraniáia/ żeby successyi práwem przyrodzonym y pospolitym im należacey/ nie bráli w dobrách krewnych swoich.

Dowod te° iest táki. Kto gwálci osobom duchownym ábo vmnieysza libertatem, & immunitatem Ecclesiasticain re graui, ktora diuino & humano iure máia/ ten śmiertelnie grzeszy/ y w klatwe wpada/ wydána ná tákie od Kośćiolá Bożego. Ale ci co zákázuia dáwác Kośćiolom y mieyscom y osobom duchownym dobrá leżace/ y ći ktorzy onym niedopuszczáia tákich dobr kupnem abo przez commutácya nábywáć/ y nábytych ábo zapisanych ábo náznáczonych trzymáć/ ále każa one przedáć ábo miásto nich pewna summe/ á iesżcze mnieysza/ niż dobrá stoia/ wziać/ gwalca ábo vmnieyszáia libertatem Ecclesiasticam: Przeto śmiertelnie grzesza/ y w klatwe wpadáia. Ták to dawno osadźil Bonifacyus 8. in c. fin: de reb: Eccl: non alienandis in 6. Alexánder 4. in c. 1. de immunit: Eccl: eodem libro. Innocencyus 3. in c. fin. de reb: Eccl: non alienand. Gregorius 9.

Cle-

Clemens 4. Martinus 4. A nászych czásow Paulus 5. w Roku 1606 ktory o mnieyszą rzecz wyklął Rzeczpospolitą Wenecką / y ná wszytko iey Páństwo interdykt dał miedzy inszemi przyczynámi / y o to / że támta Rzeczpospolita / zákazáłá byłá Anno 1605. żeby żaden w Páństwie Weneckim nie dawał dobr leżących ná Kościoły & pias causas, áni testámentem áni żádną alienácyą quæ fit inter viuos pod żadnym pretextem bez dozwolenia Senatu. A ieśliby kto co tym dárował / żeby po pewnym czásie to duchowni, powinni byli przedáć / á żeby ná Kościoł obrócili pieniądze w ziete zá te dobrá przedáne. W ktorey Constitucyi Weneckiey są trzy folgi / ktorych niemász w Affektáciey nászych PP. Politykow. Pierwsza, że nie zákazáli absolutè dobr leżących zápisowáć / ále żeby sie to nie dziáło bez dozwolenia Senatu. A nási Pánowie absolutè roskázuią nic zgołá Kościołom & locis pijs niezápisowáć. Druga. Pozwaláli PP. Weneći / duchownym wziąć possessyą máietnośći sobie dárowánych: A PP. Politycy nási tego zákázáć chcą / dozwaláiąc tylko duchownym / żeby sie zá nie kontentowáli pewną summą pieniężną. Trzećia. PP. Weneći dopuszczáią / żeby ták wiele pieniedzy wzieli duchowni zá nábyte y przedáne máietnośći / iák wielu stoią. A nási PP Politycy / chcą odbyć duchowne mnieyszą summą / niż maietność stoi / to iest ták iáko Mniszki / czwartą częśćią. Jeśli tedy Paulus 5. deklárował że y dla tego PP. Weneci wpádli w klą-

twy dawno od Kośćiołá Bożego/ ná te występki wydáne/ y sam znowu/ nowa klatwe ná nie wydał: dáleko pewniey y więcey ći sa in iure Ecclesiastico communi, y od stolice Apostolskiey/ y zwierzchnośći Kośćielney ipso facto wyklęći/ ktorzy Kośćiołem y mieyscom/ y osobom duchownym/ bárziey wiaża rece y libertatem Ecclesiasticam onym szerzey y dłużey odeymuia/ niż odięła byłá Rzeczpospolita Wenecka. Bo libertas Ecclesiastica nie iest mnieysza niż Slachecka káżda świecka. Ieśli tedy świeccy śláchecktiego vrodzenia máia wolność kupowáć máietnośći/ y bráć kiedy im kto zápisze ábo dáruie/ y gwałtby śie im dźiał/ kiedyby Kśiężá tego im zábraniáli/ choć oni Kśięży w wielu rzeczách podlegáia: ták też kiedy Sláchtá tego duchownym broni/ gwałt ich wolnośći y práwu czyni. A iż Concilium Trydentskie y insze dawnieysze/ iáko y Honorius tertius Papież cap. nouerit. 49. & cap: grauem: 53. de senten: excomm: wyklina tákie/ ktorzy gwałce práwa Kośćielne y duchownych osob/ przeto tácy y w klatwe wpadáia/ y śmiertelnie grzesza/ gdyż klatwa Kośćioł nie karze iedno zá grzech śmiertelny. iáko vcza y Canonistae y Theologowie. Dobrze mowi Báldus wielki Iuristá in repet: l. 1 C. de Sacros Eccl. że to práwo wolnośći Kośćielney/ iest moc czynić to/ co śie podoba/ y co od drugich vczćiwie y przystoynie śie czyni l. libertas. ff. de stat. hom. §. 1. institut: de iur: person. A ponieważ według práwá Kośćiel-

Kośćielnego/ od Bogá dánego/ y od Oycow ss. y od Cesárzow vchwalonego/ Ecclesiæ in plenitudine iuris sui & libertatis integritate debent lætari: in c. 2. de immun. Eccles. in 6. Nie może żaden bez wielkiego grzechu/ tego práwá przećiwna Constytucya áni żadnym inszym sposobem znośić. A znosząc wielka krzywdę y gwałt czyni/ y niespráwiedliwość rozmáita w tym pokázuie.

Naprzod. Że to gwałći y znośi/ co kośćiołowi nie tylko iure diuino & Ecclesiastico ále y humano iest dano. Dawno tego y Constántinus Cesarz pozwolił/ iako mamy l. 1. C. de Sacros. Eccl. Habeat vnusquisq; licentiam sanctissimo Catholico, venerabiliq; Concilio *bonorum quod optauerit relinquere*, & non sint cassa iudicia eius. Toż pozwolił y Iustinian Cesarz l. fin, C. eodem tit. A ták przećiwko temu/ ktory Kośćiołowi Bożemu wolność wydziera/ słusznie mogą śię przystosowáć one słowá S. Grzegorza in Psal. 5. pœnit. v. 9. pisáne do Maurycego Cesarzá/ turbuiacego kośćielne práwá tym podobne: Nulla ratio sinit, vt inter Reges habeatur, qui turpissimi lucri cupiditate illectus, sponsam Christi captiuam cupit abducere. Ecclesiam quippe, quam sui sanguinis precio redemptam Saluator noster voluit esse liberam, hanc, ipse potestatis regiæ iura transcendens, facere conatur ancillam. Ale chociaby nie mieli duchowni/ żadnego inszego ná to práwá oprocz kośćielnego/ nie może żadna Rzeczpospolita świecka im tego odiąc. Iest o tym iásna Decisia w práwie Cesarskim Váleriana y Márciana Cesarzow. Omnes pragmaticas sanctiones, contra Canones Ecclesiasticos, ro-

bore

bore suo & firmitate vacuatas cessare præcipimus. C. de sacros. Eccl. l. Priuilegia. Toż mowią kościelne práwá. Imperiali iudicio non possunt Ecclesiastica iura dissolui, mowi Nicolaus Papa apud Gratian. dist. 10. can. 1. & can. 4. Táże Felix Papa ták stánowi. Constitutiones contra canones & decreta Præsulũ Romanorũ, vel bonos mores, nullius sunt momenti. Czemu: że Kościelnym vstáwom podlegli świeccy. Imperatores Christiani subdere debent executiones suas Ecclesiasticis Præsulibus, non præferre. Can: si Imperator dist. 96. in fine. Kto tedy przećiwko Boskim/ y Kościelnym y Cesárskim práwom/ nie dopuszczá duchownym dobr Slácheckich nápotym/ gwałt im czyni/ przeto ie krzywdźi y ćieszko grzeszy.

2. Krzywdę wielką czyni y z tey miáry/ że co iest de iure naturæ, & de iure gentium, áby káżdy swoiemi dobrámi disponował iáko chciał/ gwałći/ zákázuiąc świeckim/ żeby Kośćiołom y locis pijs nic leżącego nie dawáli: y wolność Slácheckę tym sposobem obracáią w niewolą/ ći libertatis nobilium, rzkomo Vindices & Defensores Kiedy Konstantyn Wielki Cesárz pozwolił/ áby káżdy co chćiał Kośćiołowi legował testámentem/ przydáie piekną rácyą Polityczną. Nihil est enim quod magis hominibus debeatur, quàm vt supremæ voluntatis liber sit stylus, & licitum, quod iterum non redit, arbitrium. A ták ći Pánowie coby sámi rádźi wszytko mieli/ zákázuiąc dárowizn ná Kośćioły/ nie tylko libertatem Ecclesiæ ále y ciuilem, y Slácheckę gwałcą/ przeto w tym ćieszko grzeszą. Wietsza iest moc nád poddánemi / tám

gdźie

gdźie iest absolutum Dominiū, niż in libera Repub: iáka iest tá. A iednák absoluti Reges, non sunt domini bonorum spectantium ad particulares personas, przy ktorych iest własność y Dominiū. Quilibet in re propria est moderator & arbiter. l. in re mandata. C: mandat. l. etsi lege § consuluit. ff. de pet. hæred. Y ták dobrze pisze Seneca lib: 7. de benef: c. 4. Ad Reges potestas omniū pertinet: ad singulos, proprietas. Et cap. 5. sub optimo Rege, Rex omnia imperio possidet: *singuli dominium* A coż to iest/ Dominium? to/ że kto iest Pánem swey máietnośći/ może oną ná przystoyne rzeczy száfowáć/ ták iáko mu sie podoba/ á zwłaszczá/ kiedy ią ná cześć Bożą/ ná sługi Boże/ ábo ná co inszego przystoynego chce obroćić. Kto tedy nástępuie ná Dominium y ná proprietatē priwatnych osob ile Szláchecktiego vrodzenia/ wydźieráiąc ie im/ y zábraniáiąc vsum sui dominij & proprietatis, wielką y onym krzywdę czyni/ y tym/ ktorych oni chcą vczynić vczestnikámi dobr swoich/ sobie od Páná Bogá dánych/ nie ná zbytki/ nie ná wychowánie zuchwáley y ludźiom szkodliwey á niepotrzebney zgráie/ nie ná obráżę Bożą (ná ktorą pospolićie nieostrożna Szláchtá swe dostátki obraca) ále ná chwałę Bożą/ ná rozmnożenie sług Bogá we dnie y w nocy chwalących/ y onego ná grzechy swieckie rozgniewánego błagáiących. Biádá swiatu/ rzekł raz P IEZVS S. Teressie kiedyby nie było Zakonnikow ná swiećie/ choć/ práwi/ widźisz/ że niektore Zakony osłábiáły w doskoná-

 łośći/

łośći/ ktorá w tych Zakonách ná ich początku bárźiey kwitnełá. Ták w żywoćie iey opiſánym naydźieſz v Ryběry lib 1. cap. 12.

3. Wietſzy ieſt gwałt y krzywdá/ zákázowáć kupná/ y dárowizny/ábo commutáciey dobr leżących/ niż ruchomych. A iednak kiedy zá Symmáchá Papieżá roku 302 ná iednym Concilium czytána byłá Conſtitucia od nieiákiego Bázyliuſzá potężnego człowieká imieniem Krolá Odoácrá vczyniona/ wktorey Conſtituciey poſtánowiono było/ żeby rzeczy ruchome we złoćie/ w śrebrze/ wperłách/ y w ſzátách Kośćiołom legowáne / ieśliby nie były ſpoſobne do vżywániá y ozdoby Kośćielney / á nie mogły śie długo chowáć / były przedawáne według ceny ſpráwiedliwey/ á pieniądze śie obrácały ná chwáłe Bożą/ byłá tá Conſtitucya iáko zła/ naprzod od Piotrá Arcybiſkupá Ráweńſkiego / potym od wſzyſtkiego Concilium zniesiona / co mamy y in decreto diſtin: 96. c. Benè Cożby to Concilium rzekło/ kiedyby śie było dowiedźiáło/ o tákiey Conſtitucyey / ktora dobr leżących Kośćiołom więcey nie dopuſzcza/ ieśli miáło zá złe/ tylko odmiánę rzeczy ruchomych Kośćiołowi dárowánych/ choć iemu niepotrzebnych/ y przez odmiáne ná pieniądze / á to przez cenę ſpráwiedliwą / ná więtſzy pożytek y ozdobę Kośćielną obroconych.

4. Káżdy człowiek má wolność/ ſtáráć śie o przy-

mno-

mnożenie łáski Bożey/ o vbłagánie Máiestatu Bożego/ o odpuszczenie grzechow/ o zniesienie karánia/ ktoremu káżdy przez grzech stáie się podległy/ o otrzymánie pomocy Boskiey w swych potrzebách/ y dolegliwośćiách: czego wszytkiego dostąpić może/ hoynośćią ku Kośćiołom y sługom Bożym / á tym więcey / im sie im więcey ná chwałę Bożą dáie / iáko y pismo Boże/ y święći nas vczą. Wielką tedy krzywdę ten czyni/ co wolnemu człowiekowi/ rzeczy zbáwiennych/ do ktorych ma práwo od Bogá sámego dáne/ zábrania.

5. Y Bogu sámemu táką krzywdę czyni / kiedy tych rzeczy zákázuiąc/ tym samym przeszkadza / żeby nie było więcey modlitw/ więcey Mszy śś/ więcey sług y służebnic Bożych: bo tych tám więcey przybywa/ kiedy przybywa intraty y chlebá.

6. Trafia się często / że kto powinien wiele wroćić dla rzeczy w młodośći swoiey/ ábo potym źle nábytych/ y że ma nágradzáć szkod wiele vczynionych rożnym/ ktorzy iuż pomárli y potomkow niemáią. A nie mogąc ináczey vczćiwie tego nágrodźić/ nieostawiáiąc się dla wstydu/ nágradza to (bo może tym sposobem) Kośćiołom/ y mieyscom/ y osobom Duchownym zápisuiąc máiętnośći. Wiem ia tu w Koronie o iednym wielkim Pánie iuż zmárłym/ ktoremu zá niektore szkody y krzywdy w młodośći vczynione / zá przyczyną P. Petri Alagonæ Soc: IESV

Clemens Octauus, loco satisfactionis náznáczył/ żeby co znácznego Kościołom vczynił/ y wykonał to dobrze/ zmurowawszy pieknie *a fundamentis* kilká Klasztorow znácznych y kościołow/ rożnych Zakonnikow/ y one dostáteczna intrata/ y bogátemi folwárkámi opátrzywszy dobrze przed swa śmiercia: Ná co wydał kilká kroć sto tysiecy. Tákich sie siłá znayduie. otoż bronić im tego/ co lege diuina & naturali czynić powinni in conscien tia dla restituciey y satisfakciey/ iest gwałt y krzywdá wielka. á ktorzy sa tácy/ á ktoż to wie? oni sie pewnie nie wydádza dla osławy.

7. Takie zákázowánie zágradza droge do powinney wdzieczności: przeto iest niespráwiedliwe/ przeto złe/ że tey cnocie wrotá záwiera. Jest tákich nie máło/ ktorzy wzieli wielkie dobrodzieystwá od Kościołá/ y od osob/ y mieysc duchownych/ á dobrodzieystwá tákie/ ktore oni sobie wiecey waża/ niż zdrowie/ y ktore krwi wylániem nie moga sie/ według ich mniemánia oddźiáłáć. Aliści kiedy beda chćieli remuneratione antidotali wdzieczność pokazáć/ drudzy swego záluiac Bogu / onym dáć niedopuszczáia/ owszem zákázuia.

8 To co kto powinien czynić wedle Boskiego y przyrodzonego práwá/ nie może być zábroniony od nikogo. A kiedy kto wie że drugi iest in extrema necessitate powinien go swemi dobrámi/ iesli może/ rátowáć/ y grzeszy śmiertelnie nie rátuiac. A ktoż nie wie/ że iest

bárzo

bárzo wiele tákich/y Kośćiołow/y mieysc duchownych/ w ktorych osoby nie tylko P. Bogu/ ále y Rzeczypospolitey vstáwicznie przez Modlitwy/ Ofiáry ss/ ćwiczenia Zákonne/ służą/y ktorych łzy iáko mowi s. Názyánzenus Orat: 1. in Iulianum. sunt diluuiū peccati & mundi expiamentum, á nie máią dostátecznego wyżywienia/y są w wielkich długách dla tego mizernego wyżywienia. Z tąd y Proprietas weszłá do Klasztorow. dla tego wiele Zákonnikow / choć wioski máiących / tłuką sie po wśiách / po gospodách/ molestuią powinne/ y inne: dla tego (ácz to źle czynią) niektorzy rozgrzeszáią concubinarios, z sobą w iednym dworze mieszkáiących/ y owych lichwiarzow/ co pożyczywszy pieniedzy/ wśi trzymáią/ nie wyderkawowym kontráktem (ktory iest dobry) ále włáśnie od pożyczánia/ y dla pożyczánia biorą pożytki ze wśi zástáwionych/ niemáiąc dla pożyczonych pieniedzy / áni lucrum cessans áni damnum emergens. Czegoby/ y inszych *scandala* nie było / kiedyby mieli wiecey intraty/ y wśi zápisánych á domá siedźieli. Czego że niektorzy bronią/ są do wiela złego y ćiężkich grzechow powodem.

9. Dobr Kośćielnych Chrystus iest Pánem iáko mowi Innocencyus Papież ad cap. cū super num. 3. de caus. poss. & prop. Christus est Dominus bonorum Ecclesiasticorum. y tákie dobrá in iure názywáią sie Patrimonium Christi cap. cum ex eo 34. de Elect. l. 6. Kto tedy zábrania / żeby co nápotym

Kośćio-

Kościołom zápisowano/ zábrania żeby Chrystusowi zá-
pisowano. A możeż być więtszy gwałt/ iáko ten ktory się
sámemu Chrystusowi Bogu dźieie? temu ktory ma być
sędzią twoim po śmierći / temu od ktorego możesz wy-
bornie po śmierći (bá często y zá żywotá) czekáć exekuciey
onych słow iego Math 7. v 2. Quâ mensurâ mensi fueritis, eâdē
remetietur vobis. temu ktory táki na tákie dawno dał De-
kret/ Math. 25. v 45. Quamdiu non fecistis vni de minoribus his
nec mihi fecistis. Bo iesli tám rzekł: Ite maledicti in ignem æ-
ternum, tym/ ktorzy sámi mogąc dobrze czynić sługom ie-
go/ nie czynili/ dáleko słuszniey ten Boski dekret ná te się
ściąga/ ktorzy nie tylko sámi mogąc/ nie dáią/ ále żeby
drudzy nie dawáli tego coby rádźi dáli/ zábrániáią/ y że-
by dáć nie mogli/ posły swe/ seymiki / y seymy / ná to o-
strzą / y Rzeczpospolitą áby tego lege perpetua zákazáał/
pobudzáią rozmáitemi namowámi/ grozbámi/ potencyą/
bá y zmyslonemi á nieprawdźiwemi powieśćiámi/ stan
duchowny/ y Katholikom y dissidentom bárzo hydząc.

10. Wielka to krzywdá y z tey miáry/ że tákim zábrania-
niem/ duchowne rownáią żydom/ y chłopom/ ktorym się
leżących máietnośći zápisowáć według práwá nie godźi.

11. Owszem więcey sánuią Pogány/ niż duchowne/
bo iure gentium Pogánom v Pogánow wolno dostáwáć
máietnośći/ przez kupno y przez przemiánę/ y przez dáru-
nek. A v nas Tátárzynowi wolno y przedáć / y zápisáć
máie-

máietnosć Slácheckа / á PP. Politycy vsiluia / żeby duchowni tákiey wolnośći/ iáko máia Pogánie/nie mieli.

12. A co brzydko y wspomnieć/ lepszey sa kondiciey v tych Pánow Slachćianki w nierzadzie żyiace/niż Duchowni: bo tákim wszetecznicom/ godźi sie zápisáne máietnośći bráć y kupowáć / y nie przynagláia im żeby dobr dźiedźicznych nie bráły/ y żeby zápisánych nie trzymáły/ ále tylko pewna summa sie kontentowáły/do czego Duchowne y Miniszki przymuszáia. O cna krwi Slácheckа ktora ták pieknie słyniesz w obcych narodách/ y dasz to ná sobie przewieść! żeby o tobie w cudzych kráiách nie tylko Kátholicy/ ále y Heretycy/ y Bisurmáńskie iezyki mowiły: że w Polszcze y w W. X. Litewskim/ w wietszym poszánowániu sa v Kátholikow / Pogánie y nierzadnice niż Duchowni? że w wietszym poszánowaniu sa v PP. dissidentow/ ich Ministrowie/ niż v Kátholikow Duchowni? Bo PP. dissidentowie ná ziezdźie Wárszáwskim generálnym roku tego/poteżnie sie o to stáráli/ y podobno potym stáráć sie beda/ żeby sie im godźilo swe zbory y Ministry fundácyámi pewnemi/ ná dobrách leżacych zápisánemi/ opátrzyć. A ná tymże ziezdźie Kátholicy rzecz przećiwna knowáli/ przećiwko swoim Oycom duchownym/od ktorych y ćwiczenie odnosza w náukách/ y wychowánie w cnotliwych y slácheckich obyczáiách/ y náuki zbáwienne w Kośćiolách/ y rátunki duszne w Mo-

D dlitwách/

dlitwách/ y Ofiárách świętych/ y Sákrámentá za żywotá y przy śmierći/ y wiáry Kátholickiey/ á bo poznánie/ ábo potwierdzenie/ y wpobożnośći żyćia zápráwienie/ y inße vsługi duchowne odnoßą/ oddáne im z więtßą życzliwośćią y ochotą/ y z więtßą pracą/ niż im bywáią odpráwowáne vsługi/ od ich pokoiowych/ y od ich pácholąt/ ktorym nie bronią potrzebney sustentácyi y nábyćia vczćiweğ dobr Slácheckich/ owßem im do tego pomagáią / y więcey koßtu ná nie / niż ná swe Plebany / y duchowne/ y bákálarze/ y drugie sługi Kośćielne wążą.

13. Krzywdá sie y z tey miáry y gwalt dżieie duchownym ile Zakonnikom/ że to co máią z práwa pospolitego (nie mowię teraz o Boskim) wydżieráią im temi Affektáciámi. Bo ná dárowizny práwo pospolite/ Zakonom więtße pozwolenie dálo/ niż własnym synom przyrodzonym; co dowodnie pokázuie sławny Jurista Felinus in comm: sup. decretalem in præsentia de probationibus colum. 21. gdżie miánuie do tego służące práwá Cesárskie / y Kośćielne/ y kłádżie dowody ex ratione wyięte. Abowiem według práwá pospolitego/ ieśli twe dobrá komu dáruieß/ á potym ći sie vrodżi syn/ iego národzenie znośi pierwßą twoie dárowizne/ według práwá l. si vnquam C. de reuocãdis donationibus. Ale ieślis to dárował Kláßtorowi/ dárowizna trwa/ tylko synowi ma sie cząstká/ ábo iáko zowią Iuristæ *legitima* wydżielić/ ktore zdanie ten Doktor po-

wiádá

wiádá być drugiego wielkiego Iuriſty Baldá in l. prima de inofficioſis donationibus, & Abbatis in cap: final. de donation: ktorzy vczą że lex ſi vnquam, nie ma mieyſcá w dárowiznách/ ktore śię czynią cauſis pijs, ták iáko śię wyżey rzekło Tegoż zdánia ieſt y Gloſſ. in cap: fin. Quicunq; 17. q 4. A żebárziey ieſt vprzywileiowáná práwem poſpolitym cauſa pia, niż ſynowſka/ przyczyná tego tá ieſt mowi Felinus/ że ten co dáruie Kośćiołowi/ ma wzgląd ná duſzne zbáwienie/ktore ma być przekłádáne nád wſzytkie inſze rzeczy doczeſne. Ktemu/ według práwá poſpolitego dárowizná ná Kośćioł/ transfert dominium ſine vlla traditione l. fin C. de ſacroſ: eccl. á vczyniona ſynowi/nie l. ſecunda. C. ſi quis alteri vel ſibi l. ſiue mancipati. C. de donat: ktemu ſyn nie może zoſtáć dźiedźicem/ tylko przez dány znák / ábo mgnienie od Oycá teſtáment czyniącego. l. Diſcretis C. qui teſtam: facere poſſ: A przećię teſtáment vczyniony in fauorem cauſarum piarum, ſámym tylko znákiem y mrugnieniem ieſt ważny/ według práwá poſpolitego/ iáko vczą Felinus y Bartolus/ y Baldus/ y Immola/ Ankaranus. A ták iż duchowni máią tákie práwo poſpolite zá ſobą/ v ktorego im żádna świecka Rzeczpoſpolita wydrzeć nie może/kto ie duchownym wydźiera y gwałći / wielką im krzywdę czyni.

14. Slácheic zoſtáwſzy duchownym świeckim/ ábo Zakonnym/ nie traći Sláchectwá. Co ácz rzecz iáſna ieſt/ wywodźi iednák Tiraquel. de Nob c. 26. n. 3 Roman. in ſingul.

 37. kto-

37 ktory też przywodźi *Decisionem Rotæ* z okaziey iedney vczynioną. Rebuff. de Nominat. q 12. n 31. &c. Owszem Sláchcic Duchownym stánem Sláchectwo swoie zdobi. Sáme Káplánska godnosć/ ktorey więtsza część Duchownych dostępuie / á wszyscy niemal do niey ćiągną/ przenosi Chryzostem ś. y nád Krolewski máiestat hō: 4. in verb. Isai vidi Dom. Maior est hic (Sacerdotis quam Regis) Principatus. propterea Rex caput submittit manui Sacerdotis, & vbiq; in veteri scriptura co śie też y v Kátholikow *sacrosanctè* záchowuie Sacerdotes inungebant Reges. A o Zakonnikách tenże Doktor ś lib. 2 cont. vit. vit. mon mowiąc z Pogáninem iákim/ by też názacnieyszym y nabogátszym/ ktoryby sie o wstąpienie do Zakonu iedynego syná swego mogł frásowáć / ná oko to racyámi nie duchownemi/ ktore v Pogániná nie idą / ále politycznemi pokázuie/ że żaden by był kto názacznieyszy y násláchetnieyszy/ vrodzenia iednak swego żadną ná świećie godnośćią ták ozdobic nie może iáko Zakonnym stanem Y ná koniec długie wywody swoie tak zawiera. Inuenimus illum (to iest syná twego Pogáninie) non modò *clariorem esse nunc* kiedy Zakonnikiem został/ *quàm fuisset domi* (á mowi to o tákim ktory w domu Oycowskim ná świecie zostawszy/ y purpuryby sie był mogł spodziewáć) verum ex illis ipsis rebus eam claritatē esse assecutum, quibus illum tu & vilem & ignobilem existimas. Co gdyż ták iest/ á ponieważ też káżdy Sláchćic ma ius hæreditariæ successionis , & acceptandæ donationis

bonorum

bonorum stabilium, kto mu to odeymuie/ w stanie duchownym/ ábo Zakonnym/ gwalt czyni/ nie tylko duchowney ále y Slácheckiey wolnośći. Jákoby tedy byłá wielka krzywdá / kiedyby Ich Mość Duchowni vczynili tákie práwo/ ktorymby zákazano Sláchćicom świeckim/ tych rzeczy/ ktorych teraz bronią Duchownym/ ták niemnieyßa / owßem wietßa śię dźieie krzywdá Duchownym Sláchćicō (bo miedzy duchownemi wiecey iest Slachty niż niesláchty) przez te Affektácye niektorych Politykow. Przeto żeby zábiegł tákim gwałtom Kośćioł Boży/ postánowił cap. 1. in fin. de imm: Eccl. lib: 6. że żadna zwierzchność ábo vrząd świecki/ ábo Rzeczpospolita/ nie może roskazáć/ żeby duchowni byli powinni/ przedáć/ ábo od śiebie oddalić dobrá ktore trzymáią/ y ktorych potym dostáną. Ktory dekret Stolice Apostolskiey pod wielkiemi klatwámi wydány/ ná te co go gwałcą/ potwierdźiło Concilium generalne Láteráńskie sub Leone x. sess. 10. y Trydentskie sess 25. cap. 20.

15. Wenecka Rzeczpospolita byłá wyklęta od Páwłá piątego/ y ná wßytko iey Páństwo interdykt Kośćielny był wydány /o to/ że duchownym & locis pijs zákazáłá byłá/ mniey/ niż zákazáć chcą naśi PP Politycy iákom pokazał ná początku tey przestrogi. Ieśli tedy przez dekret Rzeczypospolitey Weneckiey / wielki gwałt y krzywdá stáłá śię/ wolnośćiom Kośćielnym / y klątwe y Interdykt

ná nie záciągneli/ dáleko więtſzaby byłá/ ieśliby to ſtánelo w tey Rzeczypoſpolitey/ o co niektorzy Katholicy/bárziey niż dissidentes, (ktorzy o tym milczą/ widząc że ná to nie potrzebuią Katholicy ich wſpárćia) ſtáráią śię.

Podawſzy tedy do vważenia te rácye/ zámieram ie tym: że żadną miárą/dobrym ſumnieniem nie może Rzeczpoſpolita/tákiego/iákośię rzekło/ práwá ná duchowne ſtánowić. Naprzod/ że ná duchowne mocy nie ma/ ktorych y Boże y Kośćielne/y świeckie Ceſárſkie y Polſkie práwo od świeckich iurisdykcyi wyięło. A bez iurisdykcyi y mocy/ żaden práwá ná drugiego ſtánowić nie może/ choćby tákie práwo było/ o ſłuſzney y potrzebney rzeczy. Co y rozum ſam pokázuie/ y vczą omnes Iurisperiti: & Theologi cum S. Thoma 1. 2. q. 96. a. 4. Drugá/ Choćiaby Rzeczpoſpolita miáłá ná duchowne táką moc (ktorey áni ma áni mieć może) iáką máią/ ná przykład Biſkupi/ nad ſwemi Plebanámi/ nie mogłáby Rzeczpoſpolita tákiey Conſtytuciey vczynić/ poniewáż byłáby z tych pietnaſtu przyczyn/ zewſząd nieſpráwiedliwa/ y wielkie gwałty/ y krzywdy/ ná ſtan duchowny w noſzacá. A táká Conſtytucya/ iáko dobrze mowi ś. Augustin lib: 1. de arb: c. 5. Non eſt lex quæ iuſta non eſt. y iáko/ tenże piſze lib. 19. de ciuit. c. 21. Non iura dicenda ſunt, vel putanda, iniqua hominum conſtituta.

CZWAR-

NIe trzebá wierzyć/ cna krwi Slachecka/ tym ktorzy vdáią/ że dla dobrá pospolitego/ trzeba/ duchownych odstrychnąc napotym/ od nábywánia dobr Slácheckich.

Co pokázuiąc / pytam tych milośnikow Rzeczypospolitey. Co zá pożytek przynoszą Rzeczypospolitey dobrá Sláchecklie świeckie/ kiedy są w rekách Sláchecklich? Nie pokażą inszych pożytkow/ iedno dwa 1. że z nich pobory idą ná potrzeby Rzeczypospolitey. 2. że Sláchta z nich wysyła/ to co powinna wedle práwá nászego ná pospolite ruszenie. A ktoż nie wie że to wszytko z dobr duchownych / ile Zakonniczych/ Rzeczpospolita odnosi. Ieśli ktory duchowny/ temi sposobámi nie rátuie Rzeczypospolitey/ słuszna rzecz/ dáiąc pokoy drugim duchownym/ práwem słusznym/tego od tákich dochodzić v iego stárszych duchownych/ y te priwatną exorbitancyą znieść/ przez dekret sądu duchownego. A ia zás pokażę/ że z dobr duchownych/ od Sláchty Kościołom nádánych/ábo od nich v sláchty kupionych / więtszy pożytek bierze nászá Rzeczposp. niż z dobr świeckich sláchecklich.

Náprzod. Że wszyscy duchowni swego czásu y zupełnie/oddáią do skárbu pobory z duchownych dobr zebráne. Co się nie náyduie we wszytkich po[w]iátách/v ktorych

nie tyl-

nie tylko/ przez niższe práwá / ále y przez Constytucye Seymowe Rzeczpospolita przez Podskárbie/ nie raz ná nie vczynione/ musi dochodźić tego co powinni wydáć/ á iednák siła ich nie iśćza sie skárbowi.

Druga. W tychże śemych poberách / wielka sie ochroná poddánych Slácheckich y Krolewskich przez Duchowne dźieie. Bo Duchowni ktorzy dźiesiećiny snopowe od poddánych Slácheckich ábo Krolewskich biora/ ná pobor sie też/ nie tylko *pro rata* wzglądem tych dźiesiećin/ ále zgołá ná pul z poddánemi temi od ktorych dźiesiećine biora/ skłádáia: ták/ że poddani tylko polowice poboru dáia/ á Duchowni druga polowice dawáć muszą. Co iest *cum magno grauamine Status Spiritualis*, z ktorego wiele ich sie z śemych dźiesiećin sustentuie: á często sie w te złe látá tráfia/ z właszczá gdy kilká poborow przypádnie/ że więcey ná pobor dáć muszą / niżeli z dźiesiećiny wzieli. Dla czego też/ wiele ich iuż teraz dźiesiećiny nie bierze: y przychodźi to ná Stan Káplański/ że wiele Plebanow musi od Ołtarzá prosto do roli iść / y rekomá/ ktoremi Przenáświetsze Ciáło Páńskie dopiero piástowáli/ oráć/ y chleb sobie z potem/ á często y z płáczem wyrabiáć: co iednák / że złego wybieráiac/ wola/ niżeli dźiesiećiny ná swa szkode bráć.

Trzećiá. Nie raz Ich Mość Duchowni/ armatis precibus przywiedzeni / ácz z chęćia y Páńskim ánimuszem/

dáia

dáią Rzeczypospolitey / wielkie *donatiua* z włásney swey szkátuły / procz poborow z dobr duchownych zupełnie wydánych. A Ich Mość PP. Slachtá / bá y PP. Senatorowie nie wiem by kiedy iákie *donatiũ* Rzeczypospolitey dáli. Prawdá / że byli / y są tácy miłośnicy tey zacney Oyczyzny / ktorzy dla obrony Rzeczypospolitey / ważyli swe zbiory / y máiętności swe zástáwiáli / w spieráiąc Rzeczpospolitą w záciągách woiennych / wielką summą pieniężną. Táki był on nieśmiertelney pámięci godny Hetman / y Kánclerz Wielki Koronny / Jan Zamoyski / táki był Hieronim Gostomski Woiewodá Poznáński / táki był Károl Chodkiewicz Hetman W. X. L. y Woiewodá Wileński / táki Leo Sápiehá Hetman W. X. L. Woiewodá Wileński / táki Alexánder Corwin Gosiewski Woiewodá Smoleński / táki Xiążę Krzysztoph Rádziwił Hetman teráźnieyszy Polny W. X. Lit. y inszy ktorychem ia nie świádom. Ale iednák to Ich Mościom Rzeczpospolitá nágrodziłá / y iesli nie nágrodziłá pewnie nágrodzi / zá tego Páná / ktorego sobie życzyny. A Duchowni zá swoie wielkie donátiwa / áni stárostwá / áni dzierżáwy Krolewskiey ná wieczność / áni ná pewne látá / bá áni szelągá zá to nie odnoszą od Rzeczypospolitey / á nie wiem iesli y podziękowánia ná Seymách.

Czwarta. W dobrách Slácheckich wielka diminucya

poborow pokázuie śie/ á to dla ſpuſtoſzenia dobr Szláchecких/ cześcia przez złe goſpodárſtwo / cześcia przez vkrzywdzenie poddánych/ dla ktorego vćiekáia z dobr Szláchecких. A w dobrách duchownych przez Biſkupy/ przez Archidiákony / przez Dziekany / przez Rewizory/ przez Kommiſarze / zábiega śie temu/ żeby dobrá duchowne/ pobory wydáiace nie niſzczáły/ przez złe goſpodárſtwo/ ábo ćieſzkość ná poddáne oſob duchownych: byle ich tylko PP. Zołnierze nie niſzczyli.

Piata. Od ktorego kiedy świeckiego doſtáłá Rzeczpoſpolita/ iákiey znáczney náietnośći? żadney. A z dobr Kośćielnych ma śilá/ o co duchowni nie bożeta milcza. Tákwiemy że Wieliczká pod Krákowem y wiele inſzych gruntow / należáłá do Klaſztorá Tynieckiego / tákże kilká przednich wśi pod Krákowem/ do Probostwá Miechowſkiego / y ná inſzych mieyſcách / y w Pruśiech tego ieſt wiele/ á wſzyſtkie niemal Inflanty. iednák o to duchowni nie wołáia / iáko ći ná nie wołáia / co im nic nie dáli.

Szoſta. Ktory kiedy Senator choć nabogátſzy legowal co teſtamentem/ ná obrone y ozdobe Rzeczypoſpolitey? A iednák wiemy/ iáko wiele niektorzy Ich Mość Biſkupi/ y donatione inter viuos, y w teſtamenćie zoſtáwili pro bono communi Reipub: cześcia włáśnie ná ſáme Rzeczpoſpolite/ cześcia ná pomoc Pánu. Bo kto głowie dobrze czyni/ czyni tym ſámym y ciáłu/ ktoreby muśiáło ſzwánkowáć/

kiedy

kiedyby głowá vpádłá/y nie miáłá tego/co iey/wedle iey kondyciey należy.

Siodma. Aza nie iest to dobro Rzeczypospolitey/ kiedy/ vbogi Szláchcic/ ábo choć nie vbogi/ zbogáci sie bárziey/y tym sámym stánie sie sposobnieyszym ná posługe/ y w spárcie Rzeczypospolitey? Do tego pomagáia Ich Mość swieccy duchowni/ y ci wiecey/ ktorzy wiecey máia/ bo swe pokrewne y przyiacioły ratuia/ nie tylko rebus mobilibus rozmáitemi/ ále skupuiac im máietnośći/ y iákoby troiáko Rzeczypospolitey dogadzáiac: naprzod pieniedzmi/ ktoremi wypráwuia ná służbe Rzeczypospolitey swe powinne y przyiacioły: potym pieniedzmi/ ktore dáia possessorow dobr/ ktore kupuia: á ná ostátek zápisániem y oddaleniem od siebie máietnośći swym powinnym dánych/ ktorych oni ná lepsze vsługowánie Rzeczypospolitey záżywáć máia. Rzeczesz: Ale nie wszyscy ták czynia/ bo drudzy ná Kośćioł kupuia máietnośći. To prawdá. iednák co zá szkode ma z tad Rzeczpospolita/ kiedy to wszytko odbiera z dobr duchownych/ co bierze z dobr SzláchecKich/ owszem wiecey/ iáko sie tu pokazáło. A ktemu/ Apparent rari nantes in gurgite vasto, co dobrá SzláchecKie zostáwszy Kápłanámi/ Kośćiołom zápisáli. A że swiát idźie co dáley/ tym wiecey w ożiebłość/ nie trzebá sie y nápotym bać przez to/ vmnieyszenia dobr SzláchecKich Pánom swieckim.

Osma. Jeśli nie iesteś Atheus/ musiß przyznáć to co mowi Duch S. Iacobi 5. v. 16. Multum valet deprecatio iusti assidua: Musiß przyznáć/ że y kilká osob Pánu Bogu śie podobáiących/ bronią miástá od karánia Boskieg/ ciężkim grzechom nágotowánego/ iáko niegdy Pan Bog vpewnił Abráhámá Gen. 18. v. vlt. Nō delebo (Sodomā) propter decem iustos. Musiß przyznáć/ że y ieden przyiaciel Boży/ wnośi w domy/ Páńskie błogosłáwieństwo Boże. Benedixitq; Dñus domui Ægyptii dropter Ioseph, & multiplicauit tam in ædibus quám in agris cūctam eius substātiā Gen. 39. v. 5. Musiß przyznáć że bytność Jedney tylko osoby/ Pánu Bogu miłey/ broni od karánia Boskiego/ wßeteczne/ y wielkiego karánia Boskiego godne zgromádzenia. Przeto czytamy Gen. 19 v. 22 gdźie Pan Bog chcąc spalić pięć Miast wßetecznych/ rzekł do Lothá: Festina & Salua re ibi quia non potero facere quicquam, donec ingrediaris illuc, co ieśli ták iest/ ázaż nie wielkie dobro z tąd rośćie Rzeczypospolitey/ kiedy przez przymnożenie intraty z dobr Slácheckich/ więcey śie przymnaża osob duchownych Pánu Bogu miłych/ y przez nie więcey modlitw/ dobrych vczynkow/ Ofiar świętych/ ktore y gniew Páński przeciwko grzesznikom ktorych iest wßedźie pełno/ hámuią/ y błogosłáwieństwá rozmáite vpraßáią/ ktoremi śie Rzeczpospolita/ y od złych rázow broni/ y w nich wspiera/ y wiele pomocy do ßczęśliwego życia odnośi. Biádáby Rzeczypospolitey kiedyby tylko/ z śił ludzkich/ y

dźiał/

dział/ y mieczow/ y zamkow/ swoie obrony miáłá. Miał
lud Boży wielkie woysko przećiwko Amálechitom/ miał
słuszną woynę/ Bellu defensiu̅, á iednák kiedy Moyżesz mo-
dląc się zá woyskiem rece ná doł spuszczał/ woysko przegrá-
wáło kiedy rece do P. Bogá podnosił zá nimi/ wygrá-
wáło Ex 17 v 11. Toż się y teraz dźieie. Więtszą pomoc dáią
expedycyom woiennym osoby duchowne/ niż pułki/ niż
zbroie. Przeto dobrze ś. Grzegorz Názyánzeński Orat: 1
in Iulianum nápisał o Zakonnikach mowiąc że sámá eleuatio
manuu̅ onych/ flammas extinguit. Przeto nie żáłuyćie im chle-
bá/ niech w intratách rosta y w liczbie/ bo im ich będźie
więcey/ wam będźie lepiey/ bo są wászemi sługámi du-
chownemi/ przez posługi duchowne/ ktore są potężniey-
sze niż tych wászych/ ktorzy gromádno zá wámi chodząc/
á ćieszko Páná Bogá obrażáiąc/ ták iáko wy sámi dobrze
wiecie nie ná błogosłáwieństwo/ ále ná gniew Boży zá-
rabiáią. A przećie im nie zábraniaćie nábyćia dobr Slá-
checkich iáko duchownym zábraniaćie. Dawid zá dobrą
chęc ktorą był poznał po Ionáćie zá żywotá iego/ choć
Saul Oćiec iego nie raz mu stał ná gárdło/ przećie Sau-
lowego wnuká Misiboszeta opátrzył dobrá máietnośćią
y nád to do swego stołu y Páłacu przypuśćił. 2. Reg. 9.
A duchowni ktorzy są życzliwszi PP. swieckim niż był
Ionata Dáwidowi/ we dnie y w nocy prácuią dla Po-
litykow/ ktorzy im Bogá przez ich grzechy vstáwicznie
obrażonego błagáią Modlitwámi/ ktorzy ie ná wieczne

śmierć iuż osądzone/ do iego łáski przez rozgrzeszenie Kápłáńskie przywodzą/ ktorzy ie ciáłem Bożym karmią/ y krwią Bożą nápawáią/ tym nie tylko swego żáluią/ ále żeby ich drudzy/ nie w zbytkách ale w potrzebach/ nie ráto=wáli/ priuatim & publicè, per se & per alios, y prozbámi y groźbámi/ y rozmáitemi persważyámi/ á czásem niektorzy y myślonemi/ ná więtsze ohydzenie duchownych/ powieściámi y świádkámi xsiluią. Ale rzecze kto: niech sie du=chowni kontentuią pieniędzmi/ á máietności niech nie ku=puią áni biorą od drugich. Odpowiádám: Kiedyby też kto ná świeckie tákież prawo chciał stánowić/ coby rze=kli? tożrzeką y duchowni: wam trzebá ná zbytki/ ná stro=ie/ á nam dla chwały Bożey/ ná vsługę wászym duszom/ żeby nas więcey było/ á od nas więcey sie wam dostawá=ło/ gdyż miedzy Tysiącem y ieden z nas nic z sobą nie wno=si/ áni máietności/ ani pieniędzy/ vdáiąc sie ná stán Du=chowny. Druga. R. Weneci nie zábraniáli duchownym pieniędzy odkázánych/ á przecie wyklęci byli że zábraniáli dobr leżących. Trzecia Pieniądze ieśli sie nie obrocą ná dobrá leżące/ ziedzą sie prędko/ nie przybędzie zá nie wię=cey intraty/ ieśli sie nie godzi nic leżącego zá nie kupić. O czym pięknie nápisáł Vrbánus Papa in c. videntes 12. q. Videntes summi Sacerdotes & alij atque Leuitæ, & reliqui fideles, plus vtilitatis posse conferre, si hæreditates & agros, quos vendebant, Ecclesijs quibus præsidebant Episcopi, traderent, eo quod ex sumptibus eorum, tam præsentibus quam futuris temporibus, plura & elegantiora

mini-

ministrare possent, fidelibus communẽ vitam ducentibus, quàm ex precio ipsorum, cœperunt prædia & agros quos vendere solebant, matricibus Ecclesijs tradere, & ex sumptibus eorũ viuere, &c. Ideo, si aliquis extiterit modernis aut futuris temporibus qui, hæc auellere nitatur, iam dictâ damnatione feriatur.

PIATA PRZESTROGA

Nie trzebá śie bać/ żeby Duchowni wszystkich máietnośći Slácheckich nie osiedli/ ábo nie skupili.

Bo ktoż ie kupuie? Jesli co ktory Biskup kupił/ ábo dla powinnych świeckich/ ábo dla Sláchcicow duchownych wychowánia potrzebnego kupił/ nic tym áni Rzeczypospolitey/ iáko sie wyżey iaśnie pokazáło/ áni prywatnym osobom nie szkodźiło. Bo dał im æquiualẽs preciũ, zá ktore oni tákaż druga máietność kupić mogli. Toż mowić sie może / y o drugich Duchownych osobách świeckich.

Co sie zás tycze Zakonnikow / kto bez áffektu weyrzy w to / pozna/ że niemász śie o co stárzyć áni bać. Jest w Polszcze Zakonnikow z intraty żyiacych/ do kilku tyśiecy. A kto poráchuie látá / iáko dawno są w Polszcze/ y iáko ich wiele / y iáko ledwie co kupili/ obaczy / że nie słusznie im do tego droge zágradzáią: bo /według oncǧ dictum, Parum pro nihilo reputatur. Z drugiey strony kto śie przypátrzy/ iáko wiele domom Slácheckim/ máietnośći y pieniedzy y inszych dostátkow zostáwili / ći co Zakonni-

konnikámi y Duchownemi zostáli/ iesli iest sercá wspániálego/ á bez affektow nie porządnych będzie chciał o rzeczách / według sámego rozumu sądzić / vzna to / że nie słusznie sie w tym ná Zakonniki nastepuie. Naprzod. kiedy by kto poráchował wszytkie máietności Zakonne/ y rozdzieliwszy ie choć *in tot partes æquales*, ile iest Zakonnikow y Zakonniczek z nich żyiacych/nie náznáczywszy wiecey na wychowánie stárszemu Kápłanowi/ niż kucharzowi Láikowi / nálazł to / że niemáia z nich dostátecznego wyżywienia. Przeto tu niemal wszytkie Klasztory Mendicantium z intraty żyiace (iáko są *PP. Dominicani, Carmelitani calceati, Franciscani Conuentuales, Augustiniani, Societas IESV*) są w wielkich długách / y muszą sie sámi nie raz stáráć o Księgi/o száty/ y często kroć o sámo iedło/ muszą biegáć y tám y sám/ żebrząc y molestuiac Slachte/ y ná swe/y ná konwentu swego potrzeby. Przeto trzebá im wiecey intraty/ wszák są nie wedá/ ále krew wászá. Druga. Jáko są ci Zakonnicy w Polszcze / wstąpiło ich do Zakonu przynamniey do kilkudziesiat tysiecy/ á tych ktorzy iáką máietność Zakonowi swemu zápisáli/ przez kilká set lat/ nie naydzie sie y do dziesiaci. *Apud PP. Societais IESV* (iáko mam pewną wiádomość) tu w Prowinciey Litewskiey/przez ták wiele lat iáko tu są/ tylko iednemu kilká lat temu Mátká zápisálá máietność Tysiąc złotych *circiter* czyniącą dochodu: w

Pro-

Prowincyey Polſkiey/ tylko tákich trzech było / ktorzy tymże Oycem zápiſáli dobrá leżące. Toż ſie może rzec o drugich Zakonnikách. A iż w Zakonách tych/ z temi co pomárli/ á nic do Zakonu nie wnieśli/ ieſt pewnie do kilkudźieśiat tyśiecy co ſwe máietnośći powinnym zoſtáwili/ Pátrz iáko wiele máietnośći przybyło ſtanowi Sláchec kiemu przez Zakony y Zakonniki ktorzy ſwe własne máietnośći powinnym puśćili/ ktore kiedyby byli Zakonowi zápiſáli/ iáko mogli/ byłyby teraz Klaſztory wſzytkie iáko Biſkupſtwá nabogátſze. Ponieważ tedy ſtan Sláchecki ták wiele ma z dawná dobr leżących/ y co rok z nowu bierze od Zakonnikow/ ktore oni dla Páná Bogá opuśćili / y opuſzczáią/ bárzo nieprzyſtoyna rzecz ieſt/ y wielka inæqualitas ſtatuum, ná ktorą politycy biią / y quandā barbariem præſeferens, bronić tym/ ktorzy was zbogáćili/ y zbogacáią tego káwálcá ziemie/ ktorey im nie wy krewni/ ále drudzy Páná Bogá miłuiący/ z miłośći ku Pánu Bogu/ dla zbáwienia duſz ſwoich y wietſzych przyſług v Páná Bogá/ vdźielić chcą/ nie ná zbytki/ ále ná ſáme/ y to dość ſzczupłe potrzebe/ żeby głodem nie zdycháli/ żeby ſie queſtami y włoczegámi nie báwili/ żeby wam wſtydu nie czynili/ ſukáiąc v obcych ſztuki chlebá/ żeby wam bez roztárgnienia we dnie y wnocy ſłużyli. Trzećiá. Ieśli Zakonnicy wiecey niż teraz intraty mieć nie będą/ bárzo wiele Slachty ná świećie zoſtánie/ bo ſie ták wiele/ przyimowáć do Za-

F konu

konu nie będzie mogło: zkąd to vrośćie/ że ći ná świećie żyiąc/ muszą niezmierne koszty czynić ná swe/ y żon swych/ y dźieci/ y sług/ wyżywienie/ ná száty/ ná stroie/ ná kleynoty/ na kárty/ ná wárcaby/ ná psy/ ná wiáná Corkom/ ná zbytki ꝛc. Co wszytko zostáłoby przy Slachćie/ kiedyby ná káżdego tákiego do Zakonu wstępuiącego wyżywienie/ to sto/ ábo pultorástá złotych Klasztorowi przybyło. A ostátek dźiesięć rázy więcey / zostáłoby ná świećie przy powinnych. Lepiey tedy Zakonem intraty przyczynić/ bo ták z przymnożenia intraty Zakonom Slachtá będźie bogátsza. To pewna/ że ći co są świádomi Páństw/ w ktorych hærezya/ Zakonniki wypędźiwszy/ y dobrá Zakonne pobrawszy/ one świeckim rozdáłá/ doszli tego/ (co y sámi hæretycy báczni/ miánowićie w Szockim Krolestwie/ y w Angielskim przyznawáią) że iáko vstáły w nich Klasztory męskie y Páńieńskie/ Slachtá znácznie zubożáłá/ bá y mieszczánie. A to tym sposobem. Bo ći coby byli Zakonnikámi/ kiedyby tam Klásztory były/ teraz zostawszy w stanie świeckim/ muszą/ nie ták szczupło iáko w Klasztorách / żyć ná świećie po świecku. trzebá y żonę/ y dźieci/ y sługi/ ktorychby w Klasztorze nie mieli/ żywić / trzebá nie w kárázyi ále w bláwaćie chodźić/ trzebá żonę stroić/ dźiećiom wioski rozdáć/ Corkom posági bogáte dawáć: á tym/ co się iedney corce zá świeckiego záręczoney dáie/ mogłoby się odpráwić kilkánaśćie corek/ ábo wnu-

czek

czek do Klasztorá wstepuiácych. Przeto muszą sie ludzie ná tákie koszty ciągnąć: á że leżące máietnośći/ iż nikt do Zakonu nie idzie/ miedzy wiele sie dzielić muszą/mniey káżdy ma/niżby miał/kiedyby wiele ludzi/ do Zakonow idąc swoie im częśći puszczali. Tożby właśnie y Polske/ potkáło/kiedyby w niey Klasztorow nie było/toż potká/ kiedy świeccy do Zakonow gromádno nie będą przypuszczeni/ á nie będą mogli być w wielkiey liczbie przypuszczeni/ ieśli Klasztory / więtszey intraty niż teraz / mieć nie będą.

A co Niektorzy mowią: niech Zakonnicy wśi nie trzymáią / ále z iálmużny/ iáko Apostołowie żyią. Na to ták odpowiadám. Niech sie wrocą czásy Apostolskie/y niech sie wroći miłość stárodawna y szczodrobliwość/ ktora ták wiele Biskupstw/ Kanoniy/ Plebaniy / Opáctw/ y Klasztorow dobrze potrzebámi opatrzonych Fundowáłá/ będą woleli Zakonnicy żyć z cudzego gumná bez prace/ niż z swego wielką pracą y kosztem nápełnionego. Ale kiedy w świeckich sercách / stáre nabożeństwo / y szczodrość/ skąpa Polityká wygryzłá/ muszą duchowni swoich wiosek pilnowáć. O ktore że im przymawiáią niektorzy/ cieszą sie tym/ że ták przymawiał Duchownym on wielki nieprzyiáciel Kośćiołá Bożego Julianus Apostata/ ktory zábraniáiąc im dobr leżących ták im mawiał: Wász Chrystus powiádá w Ewangeliey. Qui non renūciauerit

auerit omnibus quæ possidet, nō potest meus esse Discipulus. Przeto żyćie z żebrániny/ á dobr leżacych nie mieyćie: iáko o tym piſze/ po drugich dawnieyſzych Autorach/ B. Augustinus Anconitanus lib. de Potest. Eccl: q: 1. a 8. ad 3m. Arg: Tymże Duchem y owi Heretycy/ ktorych potym zwano *Valdenses* y *Wiklef*, y drudzy/ zábraniáli Duchownym mieć dobr leżacych/ o co byli wyklęći od Kośćiołá świętego przez Jáná Papieżá 22. in tit. de verbor signific. o czym dawno dał dobrą ſpráwę/ Melchiades ábo ráczey Syluester Papież in c. Futuram 12. q. 1. Futuram Ecclesiam in gentibus Apostoli præuidebant, idcirco prædia in Iudæa minimè sunt adepti, sed precia tantūmodo ad fouendos egentes. Attamen tēpore Constantini, & deinceps, viri Religiosissimi non solum possesiones & prædia, quæ possederant, sed etiam semetipsos Domino consecrarunt, ædificantes basilicas in suis fundis, in Honorem SS. Matyrum, per Ciuitates, ac Monasteria innumera, in quibus cœtus Domino seruientium conueniret.

SZOSTA PRZESTROGA

KJedy się tráfia/ że się co mowi ábo ſtánowi przećiwko komu / co się bez grzechu y wpádnienie w klątwę / iáko się rzekło ſtánowić nie może / nie dość ná tym/ tákich rzeczy nie ſtánowić/ ále ieśli maſz vocem à Repub. liberam, (ktorą ma káżdy Szláchćic ná Seymikách/ y káżdy poseł ná Seymách) powinieneś in conscientia, sub pœna peccati mortalis, ozwáć się ná to/ y niedopuśćić tego/

y przez

y przeßkadzać pro posse. Tego vczą wßyscy Theologowie y Iuristæ. Z Iuristow osobliwie Innocecius á pari y á fortiori c.1. de his quæ fiunt à maior. par. Cap. y Pánormit. eodem n. 13. ktory (kazác to pilno vwázáć) ták mowi. *Si quis non vult consentire, debet expresse contradicere, aliàs inuoluitur pœnâ & peccato, sicut expressè consentientes* secūdum Innocentium *quod est singulariter notandum* Ex hoc tamen habes, quòd etiam *in malè gestis, tacens in Vniuersitate habetur pro consentiente, cùm ex officio suo teneatur cōsulere* Ad hoc l. de ætat. § qui tacuit ff: de interrog. act. Poty Pánormit. A z Theologow toż z Swiętym Thomaßem 2 2 q 62. a 7. ad 3 dzierżą/miánowićie *Michael Salon* 2. 2. q. 62. a. 7. Contr. 1. *Medin.* q. 7. ad 2. *Molina* t: 3 de Iust. d. 732. n. 3 ℣ Tertium est *Valentia* t. 3. d. 5. q. 6 p. 3. *Vasq:* op. Moral. c. 9. de Rest. § 1. dub. 1. *Sair.* in Cl. Reg. l. 10. tract. 2 c. 9 n 3. y inßi. dobry o tym dał wyrok ś. Augustyn Epist: ad Casulanum, iáko czytamy in Canone Quisquis. xi. q. 3. Quisquis metu cuiuslibet potestatis, veritatem occultat, iram Dei super se prouocat, quia magis timet hominem quàm Deum. A drugi Canon potym ták mowi. Melius est pro veritate pati supplicium, quàm pro adulatione recipere beneficium y Chryzostō S. táki/in eadem causa & quæst. dekret wydáie. Non solum ille proditor est veritatis, qui transgrediens veritatem, palam pro veritate mendacium loquitur, sed etiam ille, qui non liberè veritatem pronunciat, quam liberè pronunciare oportet aut qui non liberè veritatem defēdit, quam libenter defendere conuenit, proditor est veritatis

Bo

Bo według dawney przypowieśći. Qui tacet, consentire videtur. A S. Páwel rzy Rom: 1. Digni sunt morte, non solum qui talia agunt, to iest/ mala, sed etiam qui cōsentiunt facientibus á tym barziey/ iśli choć indirectè, ieśli choć nie przez śie/ ále przez drugie/ pomagáia do złego: á ći bárziey/ co czyniąc śie Kátholikámi/ y przy kieliszkách obiecuiąc dáć gárdło zá Kośćioł / zá Duchowne / kiedy przyidzie do rzeczy/ inákszymi śie stawią: Dobrze o tákich nápisał Piotr S. in Can: si inimicus. dist. 93. Si quis amicus fuerit (to iest pomagáiąc do złego/ (bo polityckiey przyiáźni nie gáni) his, quibus ipse, to iest Petrus, abo Petri successor, amicus non est, vnus est ex illis, qui exterminare Dei Ecclesiam volunt. & est multò nequior hostis hic, quàm illi qui foris sunt, & euidenter inimici sūt (iáko są Heretycy) hic enim (to iest Kátholik/ nabożniczek/) per amicitiarum speciem, quæ sunt inimica gerit, & Ecclesiam dispergit & vastat. Záłosna záiste rzecz / że miedzy Kátholikámi/ náyduią śie tácy / ktorzy y ná biesiádách / zwłaszczá po Wetách/ y ná Seymikách/ y ná Seymách / y ná Trybunałách/ bárziey/ y częśćiey nástepuią ná práwá y osoby Kośćielne / niż sámi *Dissidentes*. A kiedy śie trzebá wiáć o Kośćioł/ o Duchowne/ ábo milczą/ ábo ostrzey popieráią/ bárzo szkodliwych mow wolnych iezykow. Więc kiedy sámi Duchowni swych rzeczy popieraią / broniąc śie od swych owieczek / wilcze zeby máiących / zá złe máią. Nie trzeba im mieć zá złe/ bo kiedyby milczeli / bárziey by niż świeccy grzeszyli. Owszem grzeszyliby/ kiedy by tylko

iáko

iáko ono mowią/ pułgębkiem mowili o krzywdę Bożą/ o nástępowánie ná práwá Duchowne/ o opressyę y molestácyę Duchownych. Wiedzą bowiem/ iáko surowo nagłą śmiercią y straceniem kárku/ skarał Pán Bog kápłáná Heli/ że śię/ choć vymował/ ále nie gorąco vymował o krzywdę Boską. Bo ácz mowi pismo święte 1. Reg: 2. że strofował te ktorzy retrahebant homines à sacrificio Domini. (nie directè, iáko czynią ći/ co zábraniáią przymnażáć intraty ná przymnożenie ofiar zacnieyszych/ niż były stározakonne/ ále tylko indirectè, dáiąc zgorszenie) iednák że nie vymował śię gorąco zá chwałę Bożą/ ktorey przeszkodą byli iego synowie/ miał P. Bog ~~wielkie~~ iego strofowánie/ zá milczenie. Bo táki dekret ná Helego wydał miękkie
1 Reg. 3. w. 12. 13 14 Suscitabo aduersum Heli omnia, quæ locutus sum super domum eius, incipiam, & complebo. Prædixi enim ei, quod iudicaturus essem domum eius, *in æternum*, propter iniquitatem, eo quod nouerat indignè agere filios suos, & *non corripuerit eos.* Dziwna rzecz záiste/ iáko non corripuit filios suos? ponieważ Duch ś. świadczy 1. Reg. 2. w 23. & 24 że Heli ták strofował syny swoie. Quare facitis res huiuscemodi quas ego audio res *pessimas* ab omni populo? Nolite filij mei: non enim est bona fama quam ego audio, vt transgredi faciatis populum Domini. si peccauerit vir in virum, placari ei potest Deus. si autem in Dominum peccauerit vir, quis orabit pro eo? Azaż tu nie dobre strofowánie? czemuż Oycá nie słucháli? Pátrzćie co mowi tenże Duch ś. Non audierunt vocem Patris sui, quia voluit

Domi-

Dominus occidere eos. Toż nieszczeście potyka y tych/ ktorzy nie słucháią vpomnienia swoich Oycow Duchownych. Z tąd káżdy może poznáć/ że kiedy Pásterze koscielni/ iákoby gládko/ y przez zeby vpomináią te/ ktorzy nástępuią ná cześć Bożą/ y ná dobrá Kośćiołá iego/ á nie ták goraco o krzywdy koscielne vymuią się/ iáko się vymuią o swoie/ że tákie ich vpominánia/ y ozywánia się/ ma P. Bog za milczenie. *non corripuit eos* Cożż á karánie Pán Bog ná Helego náznáczył? Tákie. Idcirco iuraui domui Heli, quod non expietur iniquitas domus eius victimis, & muneribus, *vsq; in æternum.* Strászny dekret. Dla tego niech się nie obrażáią/ PP. świeccy/ kiedy PP. Duchowni/ (choć im to niektorzy/ co y w długich sukniách chodzą/ gánią) vymuią się goraco o cześć Bożą/ o Kośćioły/ o Klasztory/ o Kollegia/ o Plebánie/ o fundusze/ o káplice/ o Szpitale/ o Vniáty/ o Bursy/ o Szkoły/ bo te wszytkie zgromádzenia/ do Kośćiołá Bożego świątobliwośći/ y gránic/ y Iurisdykcyey należą in l. omnia. C. de Episc. & Cler §. 1 & §. ad hoc. d. auth de Eccl. tit. & cap: fin: de relig. dom. c. vnic. de excess. prælat. lib: 6 & c. vnic. de relig. dom. eodem lib. 6. iáko dobrze to potwierdzáią Abbas ad c. inter dilectos. in fin. de don y Zábarella ad c quia contingit. de relig: dom. y Archidiáconus/ Báldus/ Alexánder/ Felinus/ Maynerius/ Couaruuias/ lib: 2. c. 20. n. 4. variar. resolut.

Mam zá to / że káżdy Szláchcic / Szláchecktim y wspániáłym ánimuszem/ (iáki dał Pan Bog ciney Szláchćie tego ták szerokiego Páństwá) poráchowawszy sie z sumnieniem swoim/ y z rozumem przyrodzonym/ á odrzuciwszy ná strone wszytkie respekty/ Boskiey y Kośćielney woli przećiwne/ rzna to/ że osoby Duchowne Kośćiołá ś. Katholickiego w nowym Zakonie máią być nie mniey opátrzone w żywnośći y intrate/ niż byli Duchowni w stárym Zakonie. Bo y Zakon nowy iest doskonálszy/ y pożytecznieyszy ludziom/ y Káplani w nim/ są zacnieyszi y pożytecznieyszi duszom ꝛc. Czego Kátholikom (dla ktorych tylko to sie pisze) nie trzebá dowodźić/ bo toż wszyscy twierdzą/ y ták ná sercu rozumieią.

Przypátrzmy sie tedy/ iák wiele było Duchownych osob w stárym Zakonie/ y co zá prowentá miáły. Dáleko lepsze niż Duchowni w tym Krolestwie nászym. Co żeby sie dobrze poięło/ trzebá w przod dwie rzeczy powiedźieć. Naprzod/ Wiele było Duchownych osob w ziemi Zydowskiey: Druga/ iák wielka byłá támtá ich ziemia.

Co sie tycze liczby Duchownych osob Zydowskich / dáleko wiecey ich było / niż we wszytkich Kośćiołách y Klasztorách y dworách Kátholickich/ ktore są w Prowinciách Krolestwu Polskiemu podległych. Czego ták dowodze. Stározakonne duchowieństwo z pokolenia

kolenia

kolenia Lewi/ miało w sobie dwoiákie vrzędy. Jedni byli włáśnie Kápłanámi/ z ktorych był ieden nawyższym Kápłanem/ ták/ iáko v nas iest Papież. Drudzy byli Lewitámi/ ktorzy Kápłanom y Kośćiołowi ábo Przybytkowi Páńskiemu w rozmáitych vrzędach służyli/ iáko v nas są Diákonowie/ Subdiákonowie/ y drudzy mnieyszi Clerikowie. Kápłani zá czásow Dawidá Krolá byli rozdzieleni ná 24 częśći 1. Paral. 24. w 6. & seq. Lewitowie y to nie wszyscy/ ále ći tylko ktorzy mieli wiecey niż lat 30/ rozdzieleni byli na pięć vrzędow Kośćielnych. Jedni byli rozłożeni ná posługę domu Páńskiego/ ktorzy *immediatè* kápłanom służyli/ iáko v nas Diákonowie: á tych było dwádzieśćia y cztery tysiące 1. Paral. 23. w. 4. Drudzi byli Przełożeni y Sędziowie/ tych było sześć tysięcy 1. Paral. 23. w. 4. Trzeći byli Odźwierni/ á tych było *4000*. 1. Paral. 23. w. 5. Czwarći byli Muzykowie/ gráiący przy Spiewakách/ y tych było cztery tysiące. 1. Paral. 23. w. 5. Piąta ich część/ miáła w sobie Podskárbie ábo stroże skárbow Kośćielnych: o ktorych nápisano 1. Paral. 26. w. 20 & seq. A sámych Mistrzow ktorzy vczyli śpiewáć pieśni kośćielnych w Domu Bożym/ było dwieśćie ośmdziesiąt y ośm 1. Paral. 25. w. 7. Do śpiewakow Dawid przydał (od nich iednák rożnych sług Kośćielnych) *Nathinæos* o ktorych wzmiankä 1. Paral. 9. w. 2 1 Esdr. 8 w. 20. Bá y przed tym Ios. 9. w. 23. Z tych sześćiu pułkow albo hufcow Kośćiel-

ściełnych osob/káżdy z nich rozdzielony był ná 24 częśći/ iáko nam dáie znáć Pismo ś. 1. Paral. 24. a. ℣ 7. ad 19. & c. 25 a. ℣ 9 ad fi. & c. 26. Procz tych Lewitow stárszych y Kápłánow/ byli drudzy młodszi/ ktorym było lat mniey niż 30. á więcey niż 20. 1. Par. 23. ℣ 24. Procz tych byli Názáreuszowie. Num. 6. ℣ 12. Iud: 13. ℣ 7. iákoby zakonnicy v nas/ ktorych fundácye Pan Bog kłádzie miedzy wielkiemi dobrodzieystwy/ ktore był vczynił ludowi swemu/ Amos 2. ℣ 11. Procz tych byli *Rechabitæ*, Zakonnikom także podobni/ od P. Bogá bárzo pochwaleni/ ácz nie od niego vstáwieni. Ierem. 35. Procz tych/ byli Prorocy rozmáici. K temu byli Pisárze ábo Doktorowie co pismo święte wykłádáli. Byli Fáryzeuszowi/ od nich rożni Luc. 7 ℣ 30. Math: 23 ℣ 13 Ktorych Fárizeuszow życie y náuká ná poczatku byłá dobra/ przeto y ś. Páweł był Fárizeuszem Act: 23. ℣ 6. y to powołánie dobrze wspomina/ Philip: 3. ℣ 5. Ci wszyscy do tego stárego Duchowieństwá przynależeli/ że nie wspomnie/ Exorcistow Act: 19. ℣ 13. Z tych wszytkich/ ráchuiac tylko sáme Lewity stársze/ procz Káplanow y drugich Duchownych wzwyż miánowánych/ było Lewitow zá Dawidá Królá trzydźieści y ośm tysiecy/ 1. Paral 23 ℣ 3. Aże Káplani rozdzieleni byli ná 24 częśći ábo pułkow według 1. Par. 24. ℣ 7 & seqq iesli (iáko sámże pisze lib. 2. con: Appionem) zá czásu Josephá Żydowiná/ ktory żył po zburzeniu ostátnim

Jerozolimy/y po śmierći Pańſkiey/w káżdym ich pulku/było więcey niż pięć tysięcy Káplanow/á pulkow było dwádźieśćiá cztery/iáko z popráwionych Xiąg Jozefowych czyta Sigonius lib. 5. de Repub. Hebr. cap. 3 tedy zá Dawidá Krolá ſámych Káplanow było więcey/niż ſto tysięcy y dwádźieśćia tysięcy. A z Lewitámi ſtárſzemi było ich więcey niż ſto tysięcy y piećdźieśiąt y ośm tysięcy. A ieśli to prawdá co niektorzy zacni Autorowie piſzą/ że w káżdey cząśći tych wſzytkich Káplanow y Lewitow/ ktorych káżdy pulk (á pulkow było ſześć) miał 24 cząśći/ á w káżdey cząśći według Jozephá było więcey niż pięć tysięcy osob/ gdyż tych cząśći było ſto czterdźieśći y cztery musiáło być (ſáme tylko Káplany y Lewity ſtárſze ráchuiąc) *wßytkich Duchownych przednieyßych, więcey niż śiedm kroć ſto tyśięcy, y dwádźieśćiá tyśięcy.* A ieſtże ták wiele w Páńſtwách Kroleſtwá Polſkiego Duchowieńſtwá? iáko żywo. Vwáżmyż teraz/ iáko máłe/ y wąſkie było Páńſtwo y wſzytká Ziemiá Żydowſka. To pewna/ że wdłuż nie byłá dłużſza iedno ná Polſkich mil rownych/ ktorych káżdą może káżdy za godźinę iedne viáchác/ ſześćdźieśiąt y śiedm/ iáko ſwiádczy zacny author Brocardus Itiner. 7 y Adrichomius pilny y vczony author in præfat. in theatrum terræ ſanctæ. Y przed nimi S. Hieronym Epiſt. ad Dardanum ktory ráchuiąc ná mile Włoſkie/ (ktorych trzy Rzymſkie á pięć Lombárdiyſkich czynią iedne náſze

náße) przypátrzywszy sie sam / y zbiegawszy one kráie wszytkiey ziemi Zydowskiey dlugość kłádzie ná sto sześćdziesiat mil Włoskich/ to iest ráchuiąc trzy Rzymskie w iedne náße/ nászych mil 53. y trzećią cześć mile. A ráchuiąc 5. Włoskich mil Lombárdskich w iedne náße/ tylko ná 30. mil rownych Polskich byłá długa ziemia wszytká Zydowská. A szerokość iey według Brokárda y Adrychomiusza/ ná iednych mieyscách tylko ná 18 mil nászych/ á ná drugich /ná 16 nászych Co sie pewnie wie od oczywistych swiádkow/ ktorzy one zmierzyli/ iáko ći Authorowie piszą.

Zniesmyż teraz ták szczupla y wszerz y wzdłuż ziemice Zydowska/ z ták wielką liczbą osob ich Duchownych/ z Páństwy Krolestwá tego/ dáleko wietszemi/ y z Duchownemi ich/ á iáwnie naydziemy/ że nie tylko niemász we wszytkich tych Páństwách/ ták wiele Kápłanow wedle proporcyey ich wielkośći/ ále dáleko ich wiecey/ w ták máley ziemicy Zydowskiey/ niż v nás. Czemuż tedy wołáią niektorzy. Ach wiele Duchownych! Ach wiele wroblí ná náße pszenice!

Pokażmy teraz Prowentá Duchowieństwá Zydowskiego.

Pierwszy Prowent był. Dźieśiećiny/ z rzeczy z ziemie zebránych / ktore/ dwánaśćie pokolenia Zydowskich/ z roskazánia Bożego/powinne były dawáć pokolenu Lewi/

 to iest

to iest/ Káplanom y Lewitom / dziesiata cześć/nie tylko zboża wszelákiego/ále y owocow wszelákich. Leui. 27. v. 30. Deut. 14. v. 23. y winá Num. 18. v. 27. y oliwy Deut. 14. v. 23.

Drugi Prowent był. Dziesiata cześć wszelákiego bydłá/ á zwłaszczá koni/wołow/owiec/koz/ Leu. 27. v. 32. Jednym słowem/wszytkie dziesiećiny/ktore P. Bogu oddawáć byli powinni Zydowie/zápisał P. Bog duchowieństwu támtecznemu Num. 18. v. 12. 13. 21. A te dziesiećiny co rok im oddawáne były/od káżdego syná Izráelskiego. Deut. 14. v. 22. A ták káżde pokolenie tylko dzewieć cześci miało dochodow swoich / á pokolenie Káplánskie / miało dwánaście. Bo od dwunastu pokolenia dzesiata cześć bráło; zá czym/bogátsze było niż ktore pokolenie. A to ieszcze y dla tey przyczyny/że insze pokolenia/ tzry ábo czterey rázy wiecey w sobie miáły osob/niż pokolenie Lewi. Num. 3. & 4. Owszem / sámych tylo pierworodnych synow Izráelskich/ było wiecey/niż wszytkich osob w pokoleniu Lewi. Num. 3. v. 42. & 46 á tak wiecey miáłá / y to bez prace/ káżda osobá duchowna intraty/niż ktora świecka.

Trzeci Prowent (iáko dobrze vważa Hieronim S. in c. 4 Ezech) był. Drugie dziesiećiny/ rozne od pierwszych od P. Bogá przykazáne/ktorych z Káplanámi y Lewitámi ofiárowawszy ie P. Bogu/ludzie pożywáć mieli. Deut. 12. v. 11. 12 17 18. & cap. 14. á v. 22. ad 28.

Czwarty Prowent był. Trzećie dzesiećiny/ktore P. Bog

co

co Trzeći rok kazał odkłádáć/ y z Lewitámi ich vżywáć. Deut. 14. v. 28 29. & cap. 26 v. 12. Tob 1 v. 7.

Piąty Prowent był. Jeszcze Czwarte dźieśiećiny/ ktore sámi Lewitowie z Bożego roskazánia/ dawáli Káplanō z swey częśći. Num. 18. v. 26 27. 28. 2. Esdr. 10. v. 38. A ták Káplani ktorzy v nich byli (iáko v nas są Biskupi) procz swey częśći/ ktora śie im dostawáłá rownym działem pospolu z Lewitámi (iáko dobrze vważa Josephus 14. Antiq. c. 4. y mamy 2. Esdr. 10. v. 38.) od káżdego Lewity/ bráli znowu dźieśięcinę y ták byli bogátszi niż Lewitowie/ iáko y teraz słusznie z Boskiego rozrządzenia bogátszi są Biskupi niż inszi Duchowni.

A tym/ wszytkie dźieśiećiny/ P. Bog roskazał był oddawáć/ bez odwłoki Exod: 22. v. 29. y żeby były z rzeczy co nawybornieyszych/ y to pod gardłē roskazał Num. 8. v. 29 32. Z czego śie Pan Bog chlubi/ y to Káplanom obiecuie/ á świeckim zá to obiecuie błogosłáwieństwo. Iere: 31. v. 14. Inebriabo animam Sacerdotum pinguedine, & populus meus bonis meis adimplebitur- ait Dominus.

Szosty Prowent był z podátkow rozmáitych/ ktore Duchowieństwu swemu dawáli z dobrey woli/ bez żádnego roskazánia Bożego / ktory często ich wzmiankę czyni/ y pokázuie że mu śie podobáły Leuit. 7 v. 16. & c. 22 v. 18. Num. 15. v. 3. A ták dawáli pokármy/ y mokre ofiáry ábo napoie. 2. Esdr: 10 v. 37. Dawáli miod. 2 Par. 31. v. 5. Dawáli drwá do pálenia ofiar 2. Esdr: 10. v. 34.

Sio.

Siedmy Prowent. Był z drugich ofiar y podátkow/ ktore Káplanom y Lewitom oddawáli/ nie z roſkazánia Bożego / ále dość czyniąc ślubom/ ktoremi sie dobrowolnie obowiązywáli ná oddawánie tych podátkow Leu: 22. ✠ 18. & cap: 23 ✠ 38 Num: 15. ✠ 3 & c. 18. ✠ 11 12. Ktore śluby Pán Bog roſkazał wypełniáć / Leu: 27. ✠ 2. 13. 16. Num: 29 ✠ vlt. Deu 12. ✠ 6. 26.

Osmy Prowent. Trzy rázy do roku (kiedy ludźie chodźili do domu Bożego Deut: 16 ✠ 16)powinni byli z roſkazánia Bożego nawyżſzemu Káplanowi/ y mnieyſzym Káplanom dawáć pierwoćiny żniwá w kłoſách ná Wielkanoc Leu 23. ✠ 10. A te pierwoćiny być miáły z wſzelákiego zbożá co źiemiá rodźi Exod: 22 ✠ 19.

Znowu drugi raz káżdego roku / powinni byli ofiárowáć tymże ſługom Kośćielnym/ pierwoćiny chlebá nowego na Swiątki/ Leu. 23 ✠ 15. 17. Y nie godźiło sie nikomu ieść chlebá nowego ábo káſze z nowego zbożá/ áżby pierwey Káplanowi sie oddáło/ to co mu należáło. Leu. 23. ✠ 14.

Procz tych chlebow nowych co rok Káplanom oddawánych/ Pan Bog dał im y drugie pierwoćiny chlebá/ ktory piekli/ co tydźień. Num. 15 ✠ 21.

Znowu czwarty raz co rok Pánu Bogu y ſługom iego / powinni byli dawáć y dawáli zebrawſzy wſzytkie zbożá y owoce/ y winá/y oliwy/ ze wſzytkich tych rzeczy

pierwo-

pierwociny. Num. 18. ℣ 12. 13. Deu. 18. ℣ 4. A to czynili ná końcu látá/ siedmego miesiącá po żniwách. A te pierwociny iáko pisze ś. Hieronim in c. 10. & 45. Ezech. miáły w sobie szesćdziesiątą część wszytkich prowentow/ ktore co rok przychodziły Izráelczykom / po wszytkiey ziemi Zydowskiey/ ktory prowent był większy/ niż dziesiecina dziesieciny/ ktora sie dawáłá Káplanow od Lewitow. A Ep. 126 pisze/ że te pierwociny/ czásem miáły w sobie czterdziestą część prowentow ludu Bożego.

Dziewiąty Prowent był od P. Bogá náznáczony z Pieniędzy ná potrzeby Kościelne / ná ktore káżdy co miał więcey niż 20 lat/dawáć był powinien od głowy pulsyklá to iest/groszy 23. y szeląg 1. Exod. 30. ℣ 12. 13 Co trwáło y ná potym 4. Reg 12 ℣ 4 & c 22 ℣ 3. 4. 2. Par. 24 ℣ 5. & seq y áż do czásow CHRISTUSOWYCH Marci 12 ℣. 41. A ták nie ráchuiąc wszytkich ktorzy byli wyszli z Egiptskiey niewoli do ziemie obiecáney/ ktorych było (iáko niektorzy z Pereriuszem disp. 17 in cap. 12 Exod num. 97 ráchuią) Trzy Milliony/od ktorychby przyszły dwá Milliony / y trzykroć sto tysiecy/y trzydzieści y trzy tysiące/trzysta / trzydzieści y trzy złote/y groszy 10/ále ráchuiąc tylko sposobne do woyny/ktorych było sześćkroć sto tysiecy /Exod. 12. ℣ 37 od nich przyszło *czterykroć sto tysiecy, sześćdziesiąt y sześć tysiecy, sześćset, sześćdziesiąt y sześć* złotych/ y groszy 20. A iáko/tylko z dátku żolnierskiego ná on czás zebráne

 byly

były ſkárby Kośćielne / po tym poznaſz / że zá Dawidá Królá / ſámych osob do woyny ſpoſobnych / náliczono z Izráelá Tyśiąc tyśięcy / y ſto tyśięcy: á z Judy cztérykroć ſto tyśięcy y śiedmdźieśiąt tyśięcy / 1. Par. 21 w 5. od ktorych im przyſzedł *ieden Million*, y nád to / *dwákroć ſto tyśięcy, y dwadźieśćiá tyśięcy y ieden, ſto, y iedenaśćie* złotych / y groſzy 3. y ſzeląg 1. Uważcież to PP. Żołnierze ieśli śię ná táką ſumme wáſzym Duchownym ſkłádacie? w ktorych wioſkách / Stácye od Was wybráne / podobnoby nie ieden Million uczyniły.

Dziesiąty Prowent był ten. Roſkazał był P. Bog dáć Kápłanom wſzytkie pierworodne człowiecze y bydlęce. Exo 13 w 2. A pierworodne krowie / owce / y kozie / oddawáły śię cále. Ale pierworodne / człowiecze y źwierzę nieczyſte (ktorego było wiele) odkupowáli. Człowiecze / pięciá ſyklow ſrebrnych Num 18 v 15 16 to ieſt po náſzemu / śiedmiá złotych / y dwudźieſtá trzemá groſzémi / y iednym ſzelągiem. Jeśli tedy zá Moyzeſzá náliczono ſámych ſynow pierworodnych / dwádźieśćiá dwá tyśiącé / dwieśćie śiedmdźieśiąt y trzech / Num. 3 w 43. Od nich przychodźiło Kápłanom złotych *ſto tyśięcy śiedmdźieśiąt y trzy tyśiące, dwieśćie trzydźieśći y trzy*, groſzy 23 y ſzeląg 1.

Jedennaſty Prowent. Te Lewity ktore w domách ſwych drudzy miewáli / powinni byli kármić Deu: 14. w 27

á nie

á nie ſzczuplo / ále áż do násycenia / zá co goſpodarzom Pan Bog obiecál blogoſláwić we wſzytkich dzielách rąk ich. Deut. 14. w vlt.

Dwánaſty Prowent. Kazał im Pan Bog dawáć cżeść welny / po oſtrzyżeniu owiec Deu: 18. w 4.

Trzynaſty Prowent y wielki był / z ofiar wſzytkich á wſzytkich / náwet y z cálopalenia. Bo ácz wſzytko mieſo ná cżeść Boża paliło sie / ſkory iednák przy Káplanách zoſtawáć miáły. Leu. 7. w 8.

A z drugich rzeczy przez ináKſze ofiáry Pánu Bogu ofiárowánych / cżeść Pánu Bogu sie ofiárowála / á cżeść Káplanom dawána być miálá z Bożego roſkazánia. Abowiem gdy przynoſzono ofiáre obiáty Pánu / (ktora byłá z bialey mąki / ábo z chlebá w piecu vpieczonego / ábo w panwi ſmáżonego w oliwie / ábo ná roſzcie pieczonego / ábo prażone zboże w ogniu) cżeść należálá Aaronowi y synom iego. Leu: 2. w 3. 10.

Tákże w ofiárách mokrych / cżeść ná Páná Bogá ſzlá cżeść ná Káplánſka mężczyzne / Leu. 6. w 14. 16.

Tákże z ofiar zá grzechy osob świeckich prywatnych (bo ofiáry zá Káplaná / zá Kśiążę / zá wſzyſtek Lud ogulem wſzytkie / iáko w cálopaleniu paliły sie ná cżeść Boża Leu. 4.) cżeść sie dawálá mężczyznie Káplánſkiey Leu. 5 w 13. & C. 6. w 23. 24. 29.

Tákże y drugie ofiáry / ktore názywano zá wyſtepki / ro-

zne od ofiar zá grzechy) cześć należálá Káplanem. Leu 7. ℣ 7. K temu/ káżda z białey mąki ofiárá / ktora piekà w piecu/ y cokolwiek ná rożcie/ ábo w panewce bywáło przyprawione/ temu Káplanowi należálá/ ktory ia ofiárowal/ chociaż oliwa záczyniona / chociáż suche rzeczy były. Leu 7. ℣ 9 10.
A ieśli/ ná dziekowánie zá dobrodzieystwá ofiárá byłá/ w ktorey ofiárowáły sie chleby bez kwásu oliwa pomázáne/ y kreple przásne/ oliwa pomázáne / y biała mąká wárzona/ y kołacze oliwa námázáne / dawálá sie cześć Káplanowi y z mięsem Leu 7. ℣ 12. 13. 15.
Tákże w ofiárách zapokoynych/ y obiáty/ gdzie ofiárowano łoy y mostek/ łoy miał być spalony/ á mostek oddány miał być káplanom y łopátká práwa Leu. 7. ℣ 31. 34.
A kto chce wiedzieć iáko wielkie ofiáry bywáły w stárym Zakonie (procz przykazánych od Páná Bogá) dobrowolnie od Pánow czynione/ niechay czyta Num. 7. á zwłaszczá 3. Reg. 8. ℣ 63 64. gdzie tylko sam ieden Sálomon ofiárowal wołow dwádzieścia y dwá tysiecy / owiec sto dwádzieścia tysiecy. A lud zásie iego ofiárowal owce y woły bez ceny y bez liczby 3. Reg. 8 ℣ 5. Ták wiele tylko iednego dniá ofiár było. A coż ofiar przez cáły rok?
Czternasty Prowent był z Názáreuszow/ ktorzy kiedy P. Bogu sie ofiárowáli/ strzygac włosy/ y znowu/ ile rázy w iáką zakonną nieczystość wpadáli/ y potym/ kiedy po-

ston-

ſkończeniu ſwego poświecenia/y tákowego życia/wracáli ſie do życia poſpolitego/powinni byli/z roſkazánia Bożego/ofiárowáć Bogu/y Kápłanom część dáć ofiar: ktore były/cielętá/owce báránu/ chleby przáſne oliwa pokropione/y inße rzczy. Num 6. w 12. 14. 15 20 procz inßych dobrowolnych ofiar/y ślubem P. Bogu obiecánych Num 6 v. 21.

Pietnaſty Prowent był z Pieniedzy drugich/ (oprocz wyżey miánowánych) ktore Żydzi Kápłanom dawáli ná okup ślubu/ ktorym poślubiáli duße ſwoie Pánu Bogu: ná ktory okup meżczyzná od dwudzieſtego roku áż do ßeśćdźiesiatego/ dawála od głowy/ piećdźieśiat ſyklow ſrebrnych Leu. 27. v. 3 to ieſt / káżdy od śiebie po złotych 77. großy 23 y ßelagu 1. á białagłowá ſyklow záś 30. Leu. 27. v. 4. to ieſt/złotych náßych 46. y großy 20 A kto czynił ślub od piatego roku áż do dwudzieſtego/ meżczyzna powinien był dawáć ſyklow 20. to ieſt złotych 31 großy 3. y ßelag 1 á białagłowá 10. Leu 27. v 5. to ieſt złotych 15. großy 16. y ßelagow 2. A od pierwßego mieśiacá do piaci lat/ zá dźiecie ofiárowáne od meżczyzny przychodziło ſyklow 5. to ieſt/ iáko śie wyżey rzekło złotych 7. großy 23. y ßelag 1. á od białey płci/ ſyklow 3. Leu: 27. w 6. to ieſt złotych cztery y großy dwádźieśćiá Kto miał lat 60. y wiecey powinien dawáć ſyklow 15. to ieſt złotych 23. y großy 10. a niewiáſtá tychże lat ſyklow dźieśiec to ieſt złotych 15. großy 16. ßelagow

gow 2. Nád to dał Pan Bog Kápłanom w moc/ żeby według swego zdánia náznáczáli co vbodzy mieli dawáć zá sie ná okup tego tákiegoż ślubu/ y to powinni byli dáć Leu. 27 w 8. Tákże Kápłani sadzili/ co sie miáło dáć/ zá bydle nieczyste Leu. 27. w 13. A nád iego oszácowánie powinni byli dáć ieszcze piątą część Leu 27 w 13.

Szesnasty Prowent mieli Duchowni Stározakonni/ z miast swoich własnych w ktorych mieszkáli/ tylko oni sámi. Bo ácz nie mieli pewney ziemie oddzieloney od drugich dwunastu pokolenia/ mieli iednák z roskazánia Bożego miast 48. w pośrzodku dwunastu pokolenia/ áby do nich mieli świeccy rekurs dla náuki y rządu Duchownego Ios. 21 w 4. A Christianus Adrichomius in Theatro terræ sanctæ tit: Leui num 7. pokázuie z Pismá ś. że potym mieli miast 70. ná dobrym powietrzu y gorzystych mieyscách/ bo sie ich było przymnożyło/ przeto potrzebowáli wiecey dobr.

Siedmnasty Prowent był z folwárkow/ y pol/ y gruntow/ktore mieli z roskazánia Bożego zá swemi miástámi/ ná przedmieściách/ y dáley/ ná mile około miástá ze wszytkich stron/ ktore przedmieścia/ mieli ná ogrody winnice/ y polá dálsze/ ná folwárki y ná wychowánie bydlá Num. 35. w 2. Ios. 21 w 2. Kto znáczy słowo Greckie τὰ περιςπόρια to iest/ role przed miástem spráwione y posiáne/ iáko dobrze vważa *Andreas Masius* In C. 21 Iosue.

Osmna

Osmnasty Prowent był z domow/y rol dziedzicznych y ktore kto wiecznym práwẽ trzymał/y ktore nie iuż z roſkázánia Bożego/ ále z nabożeństwá/y ślubu/lud Boży zápisował Kápłanom/pod tymi kondyciámi/Kápłanom od P. Bogá były dáne. Leu 27 á v. 14. ad 22. Pierwsza. że Kápłan ogladawszy dom własny poślubiony/ieżeli dobry ábo zły / sam miał cene postánowić / wedle ktorey miał być przedan. w 14. Druga. Jesliby ten ktory on dom ślubił chciał ij odkupić/powinien był dać te pieniadze/zá ktore ij oszácował Kápłan/ á nád to ieszcze piata cześć oszácowánia. w 15. Trzecia. Jesli rola osiádłosci swey ślubi/y poświeci Pánu/według miáry zasiewku bedzie szácowána cená. Jesli trzydzieſta korcy iecżmieniá zásiewáia ziemie/zá 50. syklow srebrá/ma być przedána w 16. to ieſt zá złotych Polskich 77. groszy 23. y szelag 1. Czwarta. Jesli záraz od roku záczetego Jubileuszu poślubi rola: bedzie zá to oszácowána (także od Kápłaná) zá co może stać w 17. Piata. A ieśli wyszło nieco czáſu (po Jubileuszu) Kápłan poráchuie pieniadze według liczby lat/ ktore ieszcze zbywáia áż do Jubileuszu/ y wytracono bedzie z zapláty w 18. Szoſta. Jesli ten co rola ślubił chciał ia odkupić/ nád szácunek od Kápłaná vczyniony/ ma náddáć piata cześć oszácowánych pieniedzy. w 19. Siedma. A iesli nie bedzie chciał odkupić/ ále komu inszemu bedzie záprzedána/ iuż wiecey ten ktory ia ślubił/ okupić iey nie

bedzie

bedzie mogl v. 20. tákże choć przyidźie Jubileuß/ w ktory máietnośći przedáne do napierwßych Pánow ktorzy ie przedáli/ wracáć sie miáły/ Leu. 25 v. 10. táka iednák máietnosć nie do Páná ktory ią slubił/ ále do Kápłanow sie wracáłá Leu: 27. v. 21.

Dziewietnasty Prowent był z domow y rol / ktore tákże dobrowolnie kto chćiał/ P. Bogu/ y iego Kápłanom ofiárował/ slubem sie náto obowiezuiąc: á iesli ná te domy y role nie wieczne práwo/ ále do czásu miał ten co ie ofiárował/ pod tymi kondycyámi oddawáły sie P. Bogu/ á od Páná Bogá Kápłanom. Num: 18 v. 14. Pierwßa. Miał Kápłan zráchowáć cene tego polá/ wiele stáło/ á *pro rata*/ wiele lat było do Jubileußu/ tyle pieniedzy zá ono pole miał wziąć Leu. 27 v. 23. Druga. A w Jubileußu/ wroćić sie miáło to pole ábo rolá/ nie do tego co ią slubem ofiárował/ ále do napierwßego Páná v. 24. á to dla tego/ że te rolą ten co ią oddał Kápłanom/ nie wiecznośćią (iáko one w osmnastym Prowencie) ále do czásu trzymał.

Dwudźiesty Prowent ábo ráczey vgruntowánie prowentow było z Constytucyey Bożey/ ktora Pan Bog vczynił Leu 27. v. 28 w te słowá: Cokolwiek poświecono bedzie Pánu/ bądź człowiek/ bądź bydle / ábo rolá/ nie bedzie przedano / áni bedzie mogło być odkupiono etc.

PP. Politycy vważcie to / bo *directè* tá Constytucya

cya iest przećiwna tey o ktorą sie stáraćie.

A z tey Bożey Konstytucyey / gdźie zákázuie Lewitom przedawáć miast y folwárkow pokázuie sie/ że Lewitowie swoich miast y folwárkow / nie tylko byli *Vsufructuarij*, ále *directi Domini*, iáko mowią *Iurisconsulti*. Ædes Leuitarum; quæ in vrbibus (inßych pokolenia) sunt, semper possunt redimi &c. quia Domus Vrbium Leuitarum pro possessionibus sunt inter filios Israel. Suburbana autẽ corũ (gdźie mieli swoie wielkie folwárki) non veneant, *quia possessio sẽpiterna est*.

OSMA PRZESTROGA

NJe godźi sie przeßkadzáć żadnym sposobem ßkołom Krákowskim *PP. Societatis IESV*. Bo to wßytkim á wßytkim zákazano / mocą Stolice Apostolskiey pod klątwą/od ktorey w Polßcze rozgrzeßyć żaden (*extra mortis articulum*) nie może; ále ná to trzebá wyráźney z Rzymu mocy ábo á *S. Rota*, ábo od Oycá S. Co sie pokázuie z Dekretow/Kommisarzow Apostolskich/ ktorzy te spráwe w Rzymie przez ßeść lat sądzili/ná instáncią PP. Akádemikow Krákowskich/ ktorzy byli pozwáli do Rzymu o te ßkoły *PP. Societatis IESV*. Słowá Dekretu Rzymskiego są:

Vobis omnibus & singulis, Abbatibus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis &c. Canonicis, Plebanis, Viceplebanis, Vicariis, Capellanis &c. Regularibus exẽptis,

 & non

& non exemptis, &c. nec non Illustrissimis DD. Palatinis, Castellanis, Ducibus, Militibus, Nobilibus, Capitaneis, Marescallis, Deputatis, Iudicibus, Consulibus, Proconsulibus, &c. Præfectis, Seruientibus, Scribis, cæterisq; Dominis & vestrũ cuilibet in solidũ, cuiuscũq; status, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis, vel præeminentiæ extiterint, inhibemus ne Venerabili Collegio Cracouiensi Societatis IESV, illiusq; Rectori, Patribus, & Professoribus, ac scholaribus seu studentibus principalibus, vel eorum pro tempore successoribus &c. impedimẽtum aliquod præstetis seu præstent, aut impedientibus ipsos &c, in aliquo detis vel dent auxilium, consilium vel fauorẽ directè vel indirectè, publicè vel occultè, quouis quæsito colore, causa, prætextu vel ingenio. Quod si fortè præmissa omnia & singula non adimpleueritis &c. Nos in Vos & ipsos supra dictos, & vestrum quemlibet in solidum, qui culpabiles in præmissis vel aliquo præmissorum fueritis seu fuerint, ac in Contradictores quoslibet, & rebelles ac impedientes ipsos Venerabile Collegium Cracouiense Societatis IESV illiusq; Rectorem, Patres, & Professores ac scholares & studentes &c: ipsosq; impedientibus, auxilium dantes, consilium vel fauorem, publicè vel occultè, per se vel alium seu alios, ex Nunc, prout ex tunc, & ex tunc, prout ex nunc, singulariter in singulos, &c. Excommunicationis: in Ecclesiarum verò quarum-

rumcunq; ac Monasterium Conuentus, Capitula, & Collegia quæcunq; in his delinquentia, Suspensionis á diuinis, & in ipsorum delinquentium & rebellium Ecclesias, Monasteria, & Capellas, Interdicti Ecclesiastici sententias ferimus in his scriptis, ac etiam promulgamus &c. Absolutionem verò omnium & singulorum, qui præfatas nostras excommunicationis sententias incurrerint, siue incurrerit, quoquo modo, Nobis vel superiori nostro tantummodo reseruamus &c. Romæ 15. April 1630

A ná to/co niektorzy mowią/że te szkoły są przećiwko práwu/y przywileiom Akádemicy Krákowskiey w Státut Koronny inserowánym: Ták sie odpowiáda.

Naprzod. że żadnego tákiego Przywileiu PP. Akádemicy nie máią/ w ktorymby zákazano inszych szkol w Krákowie oprocz Akademickich. Jest w przywileiách ich że ieden ma być Rektor w tey szkole / ktora fundowal Krol: ále niemász tego/żeby w inszey szkole/ktoraby od drugiego nápotym fundowána byłá/ nie był iey Rektor osobny. A że Krol J. M. S pámięci ZYGMVNT Trzeći fundował Oycō Szkoly w Krákowie ták ż moca iáko y iego przodek fundował Akádemią/ iáko tá ma swego Rektora/ták y Szkoły *PP. Societatis* máią mieć swego R. ták to uznano w Rzymie/ gdzie/ kiedy wszytkie Przywileie Akádemickie były *ad Acta* przyniesione y Aktikowáne/uználá to sámá Rota *in tertia decisione Anno*

1526. 18. Dec. temi słowy: *Patres Societatis legendi nedum humaniores literas, sed etiam maiores scientias licentiam habent, ex Priuilegio S. mem. Pij Quinti, quapropter habent assistentiam Iuris, cui non resistunt Priuilegia Vniuersitatis, quia non concedunt facultatem prohibendi alijs.*

Druga/ Chociaby w Przywileiách Akádemickich byłá táka prohibicia/ táki o tym dáłá wyrok táż *Sacra Rota* temi słowy. *Et quamuis hanc facultatē dicta Priuilegia concederent, censentur sublata per clausulas amplissimas Priuilegij à Pio quinto concessi PP. Iesuitis cum clausula, sublata, decreto irritanti, & expressa derogatione quorumcunq; statutorum, consuetudinū, Priuilegiorum, & Iurium aliarum Vniuersitatum, cum prohibitione sub pœna excommunicationis, & alijs, ne audeant vel præsumant, molestare Societatem, quin liberè & licitè legat in eorum Collegijs.*

Trzećia/ chociaby w Przywileiách Akademickich/ było wyrażne zákazánie miánowićie Szkoł Jezuickich/ ieszcześby im nie szkodziły / dla tego że Akademiá Krákowska / przed Bologneteni Legátē Papieskim w Krakowie dwá razy/ *publicè* y *authenticè*, wyráźnie pozwoliłá *Anno* 1583. *in Februario*, áby *PP. Societatis* w Krakowie mogli mieć swoie Szkoły. O czȳ *Patres* Krákowscy máią *publica & authentica Instrumenta*, ná ten czas uczynione.

Czwar-

Czwarta. Kiedy Krol świętey pamięci *ZYGMVNT TRZECI* ná iednym Seymie náznáczył był Kommissarze Jego Mości X. Biskupá Krákowskiego sła: Pam: Szyszkowskiego/ y J. M. X Grochowskiego Biskupá náten czás Przemyskiego/ y J. M X. Rádoszewskiego Biskupá Kiowskiego / żeby ználeźli iáki sposob konkordiey z obiemá stronámi. Przyiáchał do Krákowá J. M. X. Biskup Krákowski y J. M X. Biskup Kiowski/ y deklárowáł wolą Królá J. Mości PP. Akádemikom oni *publicè* y wyráźnie odpowiedzieli/ że do żadney Konkordyey nie chcą przystąpić/ ále chcą przestáć ná dekrećie ktory pádnie w Rzymie. A że pádł dekret dobrze przećiwko PP. Akádemikom/ niech się im kontentuią/ y słowá dotrzymáią.

Piąta. Lepiey Rzeczypospolitey mieć Szkoł więcey niż mniey/ iáko mieć więcey kramow y Kośćiołow/ bá y kárczem. Lepiey woysku mieć więcey Żołnierzow niż mniey. A choćby było *dubium ius*, to pokázuie/ że mieliby *Reipub: ciues & defensores fauere libertati nobilium*; niż *seruitutem inducere*. Bo *seruitusći* to, przymuszáć Szláchtę żeby nigdźie indziey iedno do Akádemiey w Krákowie dźiatki swoie nie dawáłá. A kiedy PP. Akádemicy będą dobrze vczyć/ by było inszych nowych Szkoł więcey/ będą mieć discipułow siłá / iáko y teraz więcey ich máią niż przed tym.

Szosta. Dziwna rzecz/ sa práwá wyráżne w státucie Biskupem y Duchownym służace/ á żaden sie o nie nie vymuie/ choć sie wielkie sámemu Bogu krzywdy dzieia/ przez náruszenie ich praw/ á o ten Przywiley Akádemicki/ ktory Szkol inszych nie zákázuie/ y ktory sie od nikogo nie gwałci/ ták bárzo sie vymuia ci/ co effektem nie dyskursem sie rządzą.

Siodma. Iesli PP. Akádemikom krzywdá/ niech sie znowu do Oycá S. vcieka/ niech proszą *restitutionem causæ in integrum*, co sie im bez trudnosci żádney pozwoli: bo sie káżdemu w Rzymie to pozwála. Tám iest tego własny sąd. Do Duchownego sadu tá spráwá należy/ bo chcieć to nie *spirituali iudicio* znieść/ y to co w Rzymie osadzono chcieć kássowáć/ nie godzi sie: iest ná to táka klatwá in Bulla Cœnæ Domini: num. 13. *Excommunicamus & anathematizamus omnes tam Ecclesiasticos quam seculares, cuiuscunq dignitatis, qui prætexentes friuolam quandam appellationem á grauamine &c, inhibitionũ, monitoriorum, executoralium & aliorum decretorum &. á Palatij nostri Auditoribus, Commissarijs, alijsq Iudicibus & delegatis Apostolicis emanatorum, &c. ad Curias seculares & laicã potestatẽ recurrũt &c.* Item nũ. 14. *Et qui executionem literarum Apostolicarum seu Executorialium decretorum prædictorum, quomodolibet impediunt, vel suum ad id fauorem, consiliũ aut assensum*

præstant

præstant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ vel aliarum prætensionum &c. A od tey klatwy bez osobliwego dozwolenia Stolice Apostolskiey/ żaden rozgrzeszyc niemoże.

Nád to/ ktoby w tey sprawie chciał czynić przećiwko Decizyey y dekretom *S. Rotæ*, czyniłby też tym samym *contra Bullam Pij V.* ktora sie záczyna: *Cum literarū.* do ktorey sie *S. Rota* referuie. Abowiem Pius Piaty Papież wzgląd máiąc/ iáko powszechny Wiernych wszytkich Oćiec/ ná pożytek Kośćiołá wszytkiego/ Roku P. 1571. *absolutè, & vniuersaliter*, w tey sprawie około Szkoł *PP. Societatis IESV* námieyscách gdzie sa *Vniuersitates*, Decisią/ *Auctoritate Apostolicâ*, tákimi słowy vczynił:

Auctoritate Apostolica per præsētes decernimus. & declaramus, quod Præceptores huiusmodi Societatis, tam literarum humaniorum, quam liberalium Artium, Theologiæ, vel cuiusuis earum facultatum in suis Collegijs etiam in locis, vbi Vniuersitates extiterint, suas lectiones, etiam publicas legere (dummodo per duas horas de mane, & per vnam horam de sero cum lectoribus Vniuersitatum non concurrant) liberè, & licitè possint; quodque Scholasticis liceat in huiusmodi Collegijs lectiones, & alias scholasticas exercitationes frequentare, ac quicunque in eis Philosophiæ, vel Theologiæ, Auditores fuerint in

qua-

quauis Vniuersitate, ad gradus admitti possint, & cursuum, quos in Collegijs prædictis confecerint, ratio habeatur, ita vt si in examine sufficientes inuenti fuerint, nō minus sed pariformiter & absque vlla penitus differētia, quam si in Vniuersitatibus præfatis studuissent, ad gradus quoscunque, tam Baccalaureatus, quam Licentiaturæ, Magisterij, & Doctoratus admitti possint, & debeant, eisque super præmissis specialem licentiam, & facultatem concedimus. Districtius inhibentes Vniuersitatum Rectoribus, & alijs quibuscunque sub excōmunicationis maioris, alijsque arbitrio nostro moderandis, infligendis, & imponendis pœnis, ne Collegiorum huiusmodi Rectores & Scholares in præmissis, quouis quæsito colore, molestare audeant, vel præsumant. Decernentes quoque præsentes literas vllo vnquam tempore de subreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis nostræ, vel quopiam alio defectu notari, vel impugnari nullatenus posse, minusqué sub quibusuis similium, vel dissimilium gratiarum reuocationibus, suspensionibus, limitationibus, & alijs contrarijs dispositionibus comprehendi vllatenus posse; sicq; per quoscunq; Iudices, & Cōmissarios quauis auctoritate fungentes, etiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, ac causarum Palatij Apostolici Auditores, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi facultate, iudicari debere, irritum quoque & inane,

ne,

ne si secus super his â quopiam quauis actoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. &c. Non obstãtibus præmissis ac felicis recordationis Bonifacij PP. VIII. prædecessoris nostri de vna, & Concilij generalis de duabus dietis, dummodo vltra tres dietas quis, vigore præsentium, ad iudicium non extrahatur: ac alijs Apostolicis constitutionibus, & ordinationibus, ac quibusuis, etiam iuramẽto, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs, indultis, & literis Apostolicis tam prædictis, quam quibusuis alijs Vniuersitatibus, & Collegijs, ac quibuscunq; personis, tâm Ecclesiastecis, quam sæcularib. in genere, vel in specie, ac sub quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsq; efficacioribus, & insolitis clausulis, irritãtibusq;, & alijs decretis in genere, vel in specie quomodolibet cõcessis, infirmatis, approbatis, & innouatis. Quibus omnibus etiam si de illis, eorumq; totis tenoribus specialis, specifica, & expressa mentio habenda foret, tenores huiusmodi præsentibus pro expressis habẽtes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dũtaxat specialiter, & expresse derogamus, contrarijs quibuscunque. Aut si aliquibus communiter, vel diuisim ab Apostolica sede indultũ, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbũ de

indultorum huiusmodi mentionem. &c. Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, Die X Martij. M. D LXXX. Pōtificatus Anno Sexto.

Poniewaž tedy zá škołámi Krákowskiemi *PP. Societatis IESV* przećiwko PP. Akádemikom/ ktorzy byli *Actores* w tey spráwie / oprocz *Bullam Pij V.* trzy dekretá stánely/ y po nich *Executoriales literæ* dwoiákie są wydáne w Rzymie/ ktore PP. Akádemikowie przyieli/ y obiecáli chowáć/ á ponieważ ich Appellacya iáko niesłuszna w Rzymie odrzucono/ gdźie *ab vltima sententia* žaden nie appelluie / y kto to czyni / pokázuie *magnam ignorantiam Iuris*, žaden nie može dobrym sumnieniem przeszkadzáć / ile *in seculari Conuentu* Exekucyey tych dekretow. Przeto kiedy terázniey̆szy Ieğ M. X. Legat do Krákowá przyiáchawszy/ dowiedźiał sie/ že niektorzy vdawáli/ iákoby *Decreta* y *Executoriales* Rzymskie nie miáły swey mocy/ dla appellacyey od nich vczynioney/ kazał wszytkim Káznodźieiom dniá pewnego ná ćinbonach publikowáć/ že to vdánie było złe y nie práwdźiwe/ á že ći wszyscy ktorzy y przedtȳ czynili co przećiwko Dekretom Rzymskim za Szkołami *P P. Societatis IESV* dánym/ y po tym czynić będą/ w klatwę wpádli y wpadną. Dźiáło sie to Roku Páńskieğ 1630. 23. *Octobris.*

KONIEC.

INDEX PRZESTROG